

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Br.

Datum: xx.xx.2022. godine

Na osnovu člana 92 stav 4 i člana 93 stav 4 Ustava Republike Kosovo, na osnovu člana 4 Uredbe br. 02/2021 za oblasti administrativne odgovornosti Kabineta premijera i ministarstava, izmenjene i dopunjene Uredbom br. 04/2021 i Uredbom br. 03/2022, u skladu sa članom 19 Pravilnika o radu Vlade Republike Kosovo br. 09/2011, Vlada Republike Kosovo, na sednici održanoj/..../2022 godine donosi sledeći:

PREDLOG - ODLUKU

1. Usvaja se Koncept Dokument za Pregled zakona u energetskom sektoru.
2. Dužno je Ministarstvo ekonomije i druge nadležne institucije da sprovede ovu odluku u skladu sa Pravilnikom o radu Vlade.
3. Odluka stupa na snagu danom potpisivanja.

Albin KURTI

Premijer Republike Kosovo

Dostaviti:

- Potpredsednicima
- Svim ministarstvima (ministrima)
- Generalnom sekretaru KP-a
- Arhivi Vlade

**Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria Vlada-Government**

**Ministria e Ekonomisë
Ministarstvo Ekonomije -Ministry of Economy**

KONCEPT DOKUMENTA

O RAZMATRANJU ZAKONA U ENERGETSKOM SEKTORU

Novembra , 2022 Godine

Sadržaj

Rezime koncept dokumenta	3
Uvod.....	7
1. poglavlje: Definisanje problema	8
2. poglavlje: Ciljevi	221
3. poglavlje: Opcije	23
1. opcija – Održavanje statusa kvo (bez ikakve promene)	23
2. opcija – Opcija za poboljšanje sprovođenja i izvršenja (Izmena postojećeg zakonodavstva)	23
3. opcija – Izrada novih pravnih akata	24
4. poglavlje: Identifikacija i procena budućih uticaja	27
Poglavlje 5: Komunikacija i konsultacije.....	31
6. poglavlje: Poređenje opcija	32
Poglavlje 6.1: Planovi sprovođenja za različite opcije.....	33
Poglavlje 6.2: Tabela poređenja sa tri opcije.....	39
7. poglavlje: Zaključci i naredni koraci.....	40
Poglavlje 7.1: Odredbe o praćenju i evaluaciji.....	41
1. aneks: Obrazac za procenu ekonomskog uticaja	42
2. aneks: Obrazac za procenu društvenih uticaja.....	46
3. aneks: Obrazac za procenu uticaja na životnu sredinu	51
4. aneks: Obrazac za procenu uticaja osnovnih prava.....	54

Rezime koncept dokumenta

Opšte informacije	
Naslov	Koncept dokument o razmatranju zakona u energetsom sektoru
Odgovorno ministarstvo	Ministarstvo ekonomije <i>Odeljenje za energetiku</i>
Kontakt osoba	Adnan Preniqi Zamenik rukovodioca Divizije za energetske politike Adnan.preniqi@rks-gov.net
SOP 2002-2025	Koncept dokument o razmatranju zakona u energetsom sektoru predviđen je Strateškim i operativnim planom 2022-2025, u operativnom cilju 1.11.
Strateški prioritet	<p>1) Energetska strategija Republike Kosovo 2022-2031;</p> <p>Ciljevi:</p> <p><i>Poboljšanje pouzdanosti sistema</i> <i>Dekarbonizacija i promocija obnovljive energije</i> <i>Povećanje energetske efikasnosti</i> <i>Jačanje regionalne saradnje i funkcionisanja tržišta</i> <i>Zaštita i osnaživanje potrošača i razvoj radne snage</i></p> <p>2) Program Vlade Republike Kosovo 2021-2025, tačka 2.14.1;</p> <p>3) Nacionalni program za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (2022-2026)</p> <p>4) Evropska reformska agenda (ERA II)</p> <p>5) Koncept dokument se bavi razmatranjem pravnog okvira predviđenog u prioritetu 2.12.1 Programa Vlade Republike Kosovo 2021-2025.</p>

Odluka	
Glavno pitanje	<p>25. oktobra 2005. godine, Republika Kosovo je potpisala Ugovor o osnivanju Energetske zajednice (UEZ), čime je postala ugovorna strana Energetske zajednice. Kao rezultat članstva, Kosovo je u obavezi da ispuni zahteve koji se odnose na energetske sektor, sa posebnim naglaskom na transponovanju i prilagodavanju svih zakonskih odredbi u skladu sa evropskim direktivama, odnosno energetske pravne tekovinama.</p> <p>Evropska unija (EU) je 2019. godine, nakon akcija za udaljavanje od upotrebe fosilnih resursa i poštovanje obaveza preuzetih Pariskim</p>

	<p>sporazumom, usvojila Paket čiste energije. Ovaj paket se sastoji od niza zakonskih akata koji regulišu energetska efikasnost, obnovljive izvore energije, tržišta električne energije, upravljanje krizama u snabdevanju električnom energijom i rukovodstvo.</p> <p>Ključni cilj Paketa čiste energije je dekarbonizacija energetskog sektora i privrede, jačanje prava potrošača, povećanje nivoa proizvodnje energije iz OIE i stimulisanje inovativnih projekata. Ovaj paket posebno odlikuje postavljanje ambicioznih ciljeva u pogledu zastupljenosti udela obnovljivih izvora energije i ciljeva energetske efikasnosti. Prava potrošača su redefinisana u okviru energetske tranzicije, a poseban akcenat stavljamo na proširenje prekogranične saradnje i upravljanje krizama i sigurnost snabdevanja električnom energijom.</p> <p>U novembru 2021. godine, u okviru sastanka Ministarskog saveta Energetske zajednice, odlukom 2021/13/MC-EnC, ugovorne strane su se dogovorile o obavezi transponovanja zakonskih odredbi Direktive o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije (EU) Uredbe o pripravnosti na rizik u sektoru električne energije EU 2019/941 i Uredbe o upravljanju energetskom unijom i delovanjem u području klime (EU) 2018/1999 u okviru primarnog zakonodavstva. Shodno tome, kroz transponovanje relevantnih zakonskih odredbi, očekuje se izjednačavanje neophodnih osnova za dekarbonizaciju energetskog sektora i stvaranje modernog, čistog i održivog elektroenergetskog sistema.</p>
<p>Rezime konsultacija</p>	<p>U skladu sa Pravilnikom br. 09/2011 o radu Vlade Republike Kosovo i Uredbe (VRK) br. 05/2016 o minimalnim standardima za proces javne rasprave, Radna grupa je održala nekoliko sastanaka. Takođe, 31.05.2022. godine, održan je sastanak sa javnošću (NVO) u cilju obaveštavanja za početak izrade Koncept dokumenta i glavnih ciljeva koji se ciljaju preko ovog Koncept dokumenta.</p> <p>Koncept dokument za pregled Zakona sektora energetskog sektora prvobitno je poslat e-mailom svim identifikovanim zainteresovanim stranama na preliminarnu konsultaciju 05.08.2022. godine u roku od 15 radnih dana.</p> <p>Nakon završetka preliminarnih konsultacija, Koncept dokument za pregled Zakona o energetskom sektoru je objavljen za konsultaciju sa konsultaciju u elektronskoj platformi za javne konsultacije 07.09.2022. godine i bio je otvoren za komentare do 27.09.2022. godine. Tokom procesa preliminarnih konsultacija, primljeni su komentari od predstavnika KOSTT-a u radnoj grupi za dopune u tabeli 4:</p> <p>Pregled zainteresovanih strana na osnovu definicije problema u delu Uzrok-ci sa kojima je stranka povezana i delu Efekat-i sa kojima je stranka povezana, i takođe kod Opcije 3-Izrada novih zakonskih akata da se poboljša vremensko ograničenje i dodatna dopuna u vezi sa obavezama OST-a.</p> <p>Dok tokom procesa diskusije sa javnošću, nismo dobili nikakav komentar, primedbu ili sugestiju od vladinih institucija ili</p>

	zainteresovanih strana.
Predložena opcija	<p>Izrada novih primarnih pravnih akata kako bi se uključile zakonske odredbe Paketa čiste energije prema odluci Ministarskog saveta Energetske zajednice.</p> <p>Shodno tome, tri glavna zakona koja regulišu energetske sektor: Zakon o energetici, Zakon o električnoj energiji i Zakon o energetskom regulatoru - moraju biti izmenjeni i usvojeni kao novi zakoni od strane zakonodavnog tela.</p>

Glavni očekivani uticaji	
Budžetski uticaji	Razmotrene opcije su pokrivene budžetom Republike Kosovo kao i spoljnim donacijama.
Ekonomski uticaji	Povećana konkurencija između proizvođača, dobavljača i trgovaca će uticati na povećanje broja novih radnih mesta kao i na privlačenje stranih investicija i kosovske dijaspe.
Društveni uticaji	Primarni fokus će biti na dobrobiti građana tako što će se baviti komponentom o definisanju i upravljanju fondom za potrošače u pokojima je potrebna pomoć. Pобољшanje zdravlja građana kao rezultat ulaganja u zelenu energiju i postepenog ukidanja upotrebe lignita.
Uticaji na životnu sredinu	Koristi za životnu sredinu će biti velike zbog smanjenih emisija zagađujućih materija, pružajući koristi u oblastima koje su povezane, kao što je zdravlje. Istovremeno, smanjenje emisije CO 2 i drugih gasova staklene bašte doprineće ublažavanju klimatskih promena.
Međusektorski uticaji	Kao rezultat značajnih ulaganja u sektor obnovljive energije, industriji će biti potrebni kvalifikovani i obučeni radnici, povećavajući mogućnosti za razvoj veština i stručno osposobljavanje.
Administrativna opterećenja za kompanije	Administrativna opterećenja su predviđena u okviru licenciranja za različite aktivnosti kod Regulatora; administrativna opterećenja koja primenjuju OSP i OSD u skladu sa Metodologijama poreza na priključivanje i dr.
Testiranje MSP-ova	Imaće pozitivan uticaj na MSP u dva pravca. Prvo, MSP-ovi će moći da planiraju svoje poslovanje i ulažu nove investicije sa manje rizika imajući u vidu pouzdanost novih izvora energije. Drugo, neka od postojećih MSP ova, kao i novi investitori, imaće priliku da ulažu u nove poslove u energetskom sektoru. Mogućnosti se odnose na novu ulogu energetskih zajednica koje imaju potencijal da je učine privlačnijom mogućnost grupa koje tradicionalno nisu aktivno uključene u energetske sektor da investiraju.

Budući koraci	
Kratkoročno	Nakon usvajanja ovog koncept dokumenta od strane Vlade Republike Kosovo, nova radna grupa će biti formirana od strane ME, u saradnji sa svim zainteresovanim stranama, kako bi se započeo rad na sprovođenju preporučene opcije ovog koncept dokumenta, dakle izrada novih primarnih zakona o energetici, odnosno Zakona o energetici, električnoj energiji i onog o energetsom regulatoru.
Srednjoročno	<p>Nakon izrade nacrtu Zakona o energetici, Zakona o električnoj energiji i Zakona o energetsom regulatoru, njihovom usvajanju će prethoditi javne konsultacije. Međutim, nakon usvajanja u Skupštini, biće organizovani sastanci, javne debate i radionice na kojima će se promovisati novi zakoni kako bi se institucije na centralnom i lokalnom nivou informisale o načinu njegovog sprovođenja. Konačno, počće se sa izradom, dopunom i donošenjem sekundarnog zakonodavstva koji proizilazi iz novog paketa zakona o energetici.</p> <p>Izrada novih zakonskih akata, uključujući određene aktivnosti u okviru zakona o energetici, električnoj energiji i energetsom regulatoru, biće izrađeni i transponovani kasnije tokom 2023. godine. Dakle, u ovom periodu je predviđena transpozicija odredbi - razvoj informacionih aktivnosti – koje su povezane za unutrašnje tržište energije, odnosno širenje tržišta i punu regionalnu integraciju, proširenje uloge regulatora, jačanje i proširenje prava potrošača, plan pripreme i upravljanja krizama u snabdevanju električnom energijom, modernizacija mreže OSP-a i OSD-a, razvoj koncepta o primeni konkurentnih cena i dr.</p> <p>Očekuje se da će aktivnosti koje se odnose na ciljeve predviđene u okviru Uredbe o upravljanju u energetsom unijom i delovanjem u području klime (EU) 2018/1999 i druge detaljne aktivnosti se predviđa da će biti razvijene nakon usvajanja ovog koncept dokumenta.</p>

Uvod

Tabela 1: Tabela sa opštim informacijama o koncept dokumentu

Naslov	Koncept dokument o reviziji zakona u energetskom sektoru
Odgovorno ministarstvo	Ministarstvo ekonomije, Odeljenje za energetiku Divizija za sastavljanje energetskih politika
Kontakt osoba	Adnan Preniqi Zamenik rukovodioca Divizije za energetske politike <u>Adnan.preniqi@rks-gov.net</u> 038/200-21-543
GPRV	Dokument o reviziji zakona u energetskom sektoru je predviđen u Strateškom i Operativnom planu 2022-2025 u odeljku 1.11.
Strateški prioritet	<ul style="list-style-type: none">• Strateški operativni plan za ME, odnosno1. - Stvaranje uslova za stabilno snabdevanje kroz povećanje raznovrsnosti izvora energije i energetske efikasnosti.1.1. Razmatranje pravnog okvira i energetskih politika na osnovu dokaza, u skladu sa zakonodavstvom (pravnom tekovinom) EU.• Nacrt Energetske Strategije Republike Kosovo 2022-2031• Nacionalni program o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (NPSSP), pravna tekovina 15. oglavlje -Energija u narativnom delu NPSSP.• Evropska reformnska agenda• Program ekonomskih reformi (PER) - Mera 5 Razvoj politika EE i OIE u funkciji zelene tranzicije i Mera 6 Reforma energetskog tržišta• Sofijska deklaracija, 17.05.2018
Radna grupa	1.1. Adnan Preniqi, DE, Ministarstvo ekonomije, predsedavajući; 1.2. Menduhije Kabashi, OEIKPER/ME Članica; 1.3. Deniza Krasniqi, PO/ME Članica 1.4. Violeta Cakolli Statovci, KP Članica; 1.5. Zana Radoniqi, MFRT Članica;

	1.6. Fejzullah Hoti, MFRT	Član;
	1.7. Xhemail Metolli, MŽSPPI	Član;
	1.8. Edmond Kuka, MALS	Član;
	1.9. Gazmend Ademi, MIPT	Član;
	1.10. Ymridin Misini, RUE	Član;
	1.11. Shyqeri Morina, KOSTT	Član;
	1.12. Kujtim Hoxha, EKK	Član;
	1.13. Sami Rexha, KEDS	Član;
	1.14. Adil Bytyqi, KSV/KP	Član;
Dodatne informacije	Izrada koncept dokumenta proizilazi iz obaveza Republike Kosovo kao potpisnice Ugovora o Energetskoj zajednici.	

1. poglavlje: Definisanje problema

25. oktobra 2005. godine, Republika Kosovo je potpisala Ugovor o osnivanju Energetske zajednice (UEZ), čime je postala ugovorna strana Energetske zajednice. Zahvaljujući članstvu u UEZ-u, Kosovo je u obavezi da u svoje nacionalno zakonodavstvo transponuje odredbe zakona Evropske unije (u daljem tekstu: EU) koje regulišu energetski sektor, posebno poslednji paket takvih zakona koji su konsolidovani u Paket čiste energije.

Paket čiste energije predviđa stvaranje modernizovanog modela tržišta energije. Paket ima za cilj da poboljša sposobnost energetskih mreža da apsorbuju povećane nivoe različitih vrsta obnovljivih izvora energije. Očekuje se da će sprovođenje novih inovativnih i konkurentnih mera rezultirati stvaranjem održivog elektroenergetskog sistema, koji će omogućiti postizanje ambicioznih ciljeva dekarbonizacije do 2050. godine.

Do sada je organizovanje, regulisanje i upravljanje energetskim sektorom na Kosovu vršeno kroz donošenje paketa zakona koji su uglavnom usklađeni sa pravnom tekovinom EU u oblasti energetike. Izveštaj o napretku za Kosovo 2021. godine navodi da Republika Kosovo ima zadovoljavajući nivo pripremljenosti u oblasti energetike. Kosovo je postiglo napredak u povećanju investicija u obnovljivu energiju, dostižući ciljeve za 2020. prema Energetskoj zajednici.

U skladu sa principima i prioritetima Zelene Agende za Zapadni Balkan, Energetske Strategije i Akcionog plana, kao i Odluke Saveta ministara Energetske zajednice iz 2021. godine, predviđena je transpozicija Paketa čiste energije. Nova zakonska osnova ima za cilj da obezbedi koherentnost politika i definisanje mera za postizanje ciljeva dekarbonizacije na najekonomičniji način. Energetskom mešavinom na Kosovu u značajnoj meri dominiraju fosilna goriva, odnosno laneno seme, koje, pored toga što je dominantan izvor emisije gasova staklene bašte, izaziva ozbiljnu štetu po zdravlje i povećava rizike po životnu sredinu.

Vlada Kosova je pokazala svoju posvećenost poboljšanju blagostanja građana i svoju posvećenost postizanju ciljeva dekarbonizacije do 2050. godine kroz ključne ciljeve predviđene u Nacrt Energetske Strategije 2022-2031. Vizija ove strategije Strategija da prvi put isključuje izgradnju novih kapaciteta iz lignita, zasnivajući perspektivu sigurnosti snabdevanja energijom na ambicioznom povećanju proizvodnih kapaciteta iz obnovljivih izvora energije i naglašavajući značaj povećanja stepena efikasnosti i regionalne integracije tržišta električne energije.

Elektroenergetski sistem na Kosovu i dalje ostaje krhak i nefleksibilan uprkos činjenici da je postignut značajan napredak u povećanju stabilnosti sigurnosti snabdevanja električnom energijom. Energetska korporacija Kosova (EKK) pokriva približno 90% lokalne godišnje proizvodnje, proizvodnje zasnovane na zagađujućem lignitu za životnu sredinu.

S obzirom da EKK predstavlja većinu domaće proizvodnje električne energije na Kosovu, efikasno funkcionisanje elektrana je ključno za garantovanje sigurnosti snabdevanja. Međutim, elektrane u KEK-u su prekoračile svoje očekivano trajanje rada i investicije potrebne za produženje njihovog životnog veka su ograničene. Shodno tome, KEK retko radi sa optimalnim kapacitetom, što direktno utiče na nivo sigurnosti snabdevanja na Kosovu. Štaviše, ograničena ulaganja su uticala na povećanje zagađenja vazduha i stvaranje ekoloških i zdravstvenih problema.

Zapažen je značajan napredak u energetskom sektoru u pogledu regionalne integracije. Među najvećim dostignućima smatra se Sporazum o interkonekciji između Kosovskog operatera sistema prenosa i tržišta KOSTT i Evropske mreže operatera prenosnog sistema za električnu energiju (ENTSO-E). Potpisivanjem ovog sporazuma omogućena je funkcionalizacija interkonektivnog voda 400 kV između Albanije i Kosova, početak funkcionisanja KOSTT a kao kontrolne zone u okviru kontrolnog bloka Albanija-Kosovo, koja se konačno odvaja od

Srbije. Međutim, u cilju daljeg jačanja sigurnosti snabdevanja električnom energijom, Kosovo treba da sprovede neke od mera reforme povezivanja kao što su: operacionalizacija ogranka Albanske energetske berze (ALPEX) na Kosovu, povećanje prekograničnih kapaciteta i koordinacija prekograničnog kapaciteta sa svim susednim Operatorima prenosnog sistema.

Nastavljaju se ulaganja i pripreme za realizaciju i proširenje Transjadranskog gasovoda. Procena interkonekcije između Kosova i Albanije je već završena, dok je prethodna studija izvodljivosti za gasovod Kosovo-Severna Makedonija još u toku. Oba projekta imaju potencijal da pomognu u uklanjanju energije sa uglja i stabilizaciji električne mreže.

Što se tiče unutrašnjeg energetskog tržišta, nastavak procesa otvaranja maloprodajnog tržišta za potrošače priključene na naponski nivo 35 kV i 10 kV uticaće na promociju konkurencije, omogućavanje ulaska većeg broja dobavljača na maloprodajno tržište i proširenje mogućnosti izbora. između najboljih ponuđača za potrošače

S obzirom na nedostatke koji su karakterisali energetski sektor, važno je da se sada fokusira na sledeće postupke:

- nastavak poboljšanja ekoloških performansi elektrane Kosovo B;
- Implementacija mera energetske efikasnosti u privatnom i stambenom sektoru;
- promovisanje obnovljivih izvora, energetske efikasnosti i ciljeva dekarbonizacije;
- razvoj projekata OIE putem aukcija i drugih konkurentnih podsticajnih šema za razvoj novih proizvodnih kapaciteta;

- uključivanje cena ugljenika i njihova primena od 2026. godine;
- unapređenje mreže OSP-a i OSD-a u cilju apsorpcije različitih tipova OIE;
- jačanje uloge OSP-a da pitanjima balansiranja sistema, kreiranje procedura za pomoćne usluge;
- promenu zakonskog okvira u cilju modernizacije i razvoja mreže operatora sistema;
- Osnaživanje prava potrošača, razvoj konkurentnih cena, uključivanje novih zakonskih odredbi u vezi sa pravima i obavezama aktivnih potrošača, pravima i obavezama civilnih energetske zajednice; utvrđivanje mera za zaštitu potrošača u potrebi, rešavanje pitanja energetske siromaštva.
- proširivanje uloge regulatora u cilju prilagođavanja novih ciljeva u vezi sa uključivanjem inovativnih projekata za rezerve, praćenje komparativnog alata za cene, godišnja procena razvojnih planova OSP-a i OSD-a i dr.

Takođe opišite da li je KD povezan sa sprovođenjem pravne tekovine EU

Energetski sektor zauzima značajno mesto u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, koji je stupio na snagu 1. aprila 2016. godine¹. U okviru ovog sporazuma, Kosovo je dužno, između ostalog, da ispunji obaveze koje se odnose na poistovećavanje pravnog osnova i njegovo sprovođenje na nivou politike, uključujući primenu energetske pravnih tekovina i povezanih oblasti kao što su pravila konkurencije i državne pomoći.

Obaveza približavanja zakonodavstva Kosova u energetske sektoru sa zakonodavstvom EU proizilazi iz člana 74 i člana 114 SSP a. Član 74. stav 1 SSP-a ističe sledeće:

„Stranke priznaju važnost približavanja postojećeg zakonodavstva na Kosovu zakonodavstvu EU-a te njegove učinkovite provedbe. Kosovo nastoji osigurati postupnu usklađenost postojećeg prava i budućeg zakonodavstva s pravnom tekovinom EU-a. Kosovo se obavezuje osigurati pravilnu provedbu i izvršavanje postojećeg prava i budućeg zakonodavstva.“

S druge strane, član 114 SSP-a predstavlja značaj saradnje između strana, koja će se fokusirati na prioritete oblasti koje se odnose na pravnu tekovinu Energetske zajednice. Član 114 o energetici SSP-a kaže da:

„U skladu s odgovarajućom pravnom tekovinom EU-a stranke razvijaju i jačaju saradnju u području energetike u skladu s načelima tržišne privrede i Ugovora o osnivanju energetske zajednice potpisanog 25. oktobra 2005. u Atini.“ Ova saradnja će odražavati principe tržišne ekonomije i zasniva se na Ugovoru o osnivanju Energetske zajednice, sa ciljem postepene integracije Kosova u evropska energetska tržišta.

Takođe, Kosovo, kao potpisnica Ugovora o uspostavljanju Energetske zajednice, ima obavezu da približi i sprovede pravnu tekovinu EU kako je predviđeno članom 10 Ugovora kako sledi: „Svaka strana ugovornica sprovodi pravnu tekovinu EU o energetici u skladu sa rokom za sprovođenje ovih mera definisanim u Aneksu I.“²

Šta više, predviđena je mogućnost obuhvatanja za pomoć, za unapređenje i raznovrsnost snabdevanja energijom i pristup energetske tržištu, kao i sprovođenje pravila EU o tranzitu,

¹ <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=11239>

² <https://www.energy-community.org/legal/treaty.html>

prenosu, distribuciji sa susednim zemljama . Takođe, predviđeno je sprovođenje pravnih tekovina EU o Energetskoj Efikasnosti, Obnovljivim Izvorima Energije i uticaju na životnu sredinu iz energetskog sektora.

S druge strane, Program sprovođenja SSP-a³, 15. poglavlje, tačka 3.15, predviđa u srednjoročnim prioritetnim ciljevima reviziju Zakona o energetici, Zakona o električnoj energiji i Zakona o energetskom regulatoru. Pored obaveza iz SSP-a, Kosovo je u obavezi da ispuni zahteve proizišle iz Izveštaja Evropske Komisije o Kosovu za 2021. godinu.⁴

S obzirom da ovaj Koncept dokument tretira značaj promene pravnog okvira na Kosovu kako bi se uskladio sa onim u EU, prema odluci Saveta ministara, ovaj dokument je direktno vezan za sprovođenje pravnih tekovina EU.

Tabela 2: Relevantni dokumenti politika, zakoni i podzakonska akta

Dokument politika, zakoni i podzakonska akta	Veza sa politikom ili planskim dokumentom, pristupnom internetu ili pravnim aktima u Službenom listu	Državna (ne) institucija (je) odgovorna (ne) za sprovođenje	Uloga i dužnosti institucije (ja)
Energetska strategija 2017-2026	https://me.rks.gov.net/repository/docs/Strategija_e_energije_2017-26_.pdf	Vlada Kosova Ministarstvo ekonomije	Energetska strategija Ministarstva ekonomije je definisala pet strateških ciljeva: 1. Obezbeđivanje stabilnog i kvalitetnog snabdevanja električnom energijom; 2. Integracija na regionalno tržište energije; 3. Povećanje postojećih kapaciteta toplotnih sistema i izgradnja novih kapaciteta; 4. Razvoj infrastrukture prirodnog gasa; 5. Ostvarivanje ciljeva i obaveza u Energetskoj Efikasnosti, Obnovljivim Izvorima Energije i zaštiti životne sredine
Program sprovođenja strategije 2018- 2020.		Vlada Kosova Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo finansija	Program sprovođenja strategije 2018-2020 je trogodišnji osnovni dokument za razvoj energetskog sektora. Ovaj dokument predstavlja

³ http://mei-ks.net/repository/docs/1%20PKZMSA%202022-2026_shq.pdf

⁴ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/kosovo-report-2021_en

		<p>Ministarstvo rada</p> <p>Regulatorni ured energije;</p> <p>Operator prenosa, sistema i tržišta;</p> <p>Kosovska kompanija za distribuciju električne energije;</p> <p>Kosovska kompanija za snabdevanje električnom energijom;</p>	<p>detaljne aktivnosti za sprovođenje mera predviđenih u Energetskoj strategiji Republike Kosovo 2017-2026.</p> <p>U okviru programa predstavljena je lista od 27 specifičnih ciljeva i 97 aktivnosti koje se planiraju preduzeti za razvoj energetskog sektora do 2020. godine.</p>
Zakon br. 05/081 o energetici	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=12689	Ministarstvo ekonomije	<p>Određuje opšte principe kroz koje se usmeravaju delatnosti u energetskom sektoru u Republici Kosovo, u cilju garantovanja bezbednog, stabilnog i snabdevanja visokog kvaliteta energijom, stvaranja uslova za otvoreno i funkcionalno transparentno i konkurentno tržište.</p> <p>Izrađuje energetske politike i odgovoran je za inspekciju, praćenje i planiranje razvoja energetskog sektora.</p>
Zakon Br. 05/L-085 o električnoj energiji	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=12744	<p>Ministarstvo ekonomije</p> <p>Regulatorni ured za energiju</p>	<p>Njime se definišu pravila i mere za rad elektroenergetskog sektora kako bi se garantovalo sigurno, redovno i kvalitetno snabdevanje električnom energijom, da realnim cenama, vodeći računa o očuvanju životne sredine i njenom efikasnom korišćenju.</p> <p>On definiše ulogu,</p>

			obaveze i odgovornosti različitih aktera u energetskom sektoru.
Zakon br. 05/L-084 o energetskom regulatoru	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=12694	Regulatorni ured za energiju	Definiše ovlašćenja, dužnosti i funkcije Regulatornog ureda za energiju, uključujući uslove za izdavanje dozvola za obavljanje delatnosti u oblasti energetike, sertifikaciju delatnosti operatora prenosa u energetskom sektoru, procedure za davanje ovlašćenja za izgradnju novih kapaciteta, proizvodnju, stvaranje i efikasno funkcionisanje konkurentnih tržišta, zaštitu potrošača, kao i kriterijume za regulisanje tarifa i uslova za snabdevanje energijom
Zakon br. 05/L-052 o toplotnoj energiji	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=11326	Ministarstvo ekonomije, Regulatorni ured energije Toplane	Definiše uslove za razvoj stabilnog tržišta i konkurencije u toplotnoj energiji za koncentrisano grejanje/hlađenje, u skladu sa slobodnom tržišnom ekonomijom, zaštitu životne sredine, bezbedno, stabilno i efikasno snabdevanje toplotnom energijom, za grejanje/ hlađenje prostora i dr.
Zakon br. 05/L-079 o strateškim investicijama u Republici Kosovo	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=13319	Ministarstvo trgovine i industrije	Odgovoran za utvrđivanje administrativnih procedura i kriterijuma za sprovođenje strateških projekata na Kosovu, uključujući energetske projekte.
Zakon br. 05/L-100 o	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?	Ministarstvo finansija, rada i	Ovim zakonom se definišu principi i

državnoj pomoći	ActID=13270	transfera	procedure, uslovi i opšta pravila za pravila ovlašćenja, praćenje i ukidanje državne pomoći.
Zakon br. 06/L-079 o energetskej efikasnosti	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=18216	Ministarstvo ekonomije	Osnovna uloga je u određivanju ciljeva energetske efikasnosti i ostvarivanju ovih ciljeva u sprovođenju akcionih planova energetske efikasnosti, razvoju tržišta energetske usluga i drugih mera energetske efikasnosti.
Zakon br. 05/L-101 o energetskej efikasnosti zgrada	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=13176	Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture	Odgovorno za definisanje opšteg okvira za nacionalnu metodologiju za proračun integrisanih energetske performansi zgrada i njihovih jedinica;

3. tabela: *Stablo problema, prikazuje glavni problem, njegove uzroke i posledice*

Efekti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stvaranje fleksibilnog i konkurentnog tržišta za razvoj politika koje vode čistu ekonomiju zasnovanu na pravednoj energetskej tranziciji. 2. Usklađivanje zakonskih i regulatornih akata radi prilagođavanja zakonskim odredbama u okviru Paketa Čiste Energije. 3. Povećanje investicija u postojeće proizvodne kapacitete kao i uključivanje novih konkursnih procedura za osiguranje šema finansijske podrške u cilju povećanja konkurencije u izgradnji novih proizvodnih kapaciteta iz OIE. 4. Ažuriranje i proširenje zakonskih i proceduralnih odredbi za postupanje po hitnim merama za snabdevanje električnom energijom u energetskej sektoru. 5. Povećanje pravne sigurnosti odluka Regulatora putem ograničavanja mogućnosti odlaganja njihovog izvršenja.
Glavni problem	Usklađivanje važećeg energetskeg zakonodavstva sa zahtevima Paketa Čiste Energije i drugih akata EU.

Uzroci	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izjednačenje zakonskih odredbi sa Paketom Čiste Energije 2. Prevazilaženje uočenih nedostataka u pravnom i regulatornom aspektu za pravično donošenje odluka prema osnovnim pravima potrošača. 3. Povećanje sigurnosti i održivosti snabdevanja električnom energijom tokom perioda 2022-2031. 4. Dokazani zakonski nedostaci u rešavanju hitnih pitanja sigurnosti snabdevanja električnom energijom. 5. Sprovođenje upravnih odluka i posledice odlaganja izvršenja odluka.
---------------	--

Glavni problem

Vlada Kosova je 2016. godine, u skladu sa obavezama koje proizilaze iz Ugovora o Energetskoj zajednici o transponovanju zakonskih odredbi, usvojila Treći energetski paket koji se sastoji od četiri zakona koji se odnose na sektor električne energije i gasa. Stvorena zakonska osnova je otvorila put za izradu drugih podzakonskih akata od strane Regulatora i Ministarstva nadležnog za energetiku, ispunjavajući u potpunosti zakonske obaveze. Na ovaj način, Kosovo je označilo da napreduje u transponovanju zakonskih odredbi Trećeg energetskog paketa, međutim, sprovođenje u praksi i sprovođenje nekih reformi su zaustavljeni.

S druge strane, Energetska zajednica je 2021. godine, u okviru sastanka Ministarskog saveta, usvojila odluku br.2021/13/MC-EnC kojom su ugovorne strane dužne da transponuju zakonske odredbe Direktive o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije (EU) 2019/944, Uredbe o pripravnosti na rizik u sektoru električne energije EU 2019/941 i Uredbe o upravljanju energetskom unijom i delovanjem u području klime (EU) 2018/1999 u okviru primarnog zakonodavstva. S obzirom na to da su institucije na Kosovu obavezane da transponuju i sprovode nove reforme iz Paketa čiste energije, nesprovođenje starih reformi u praksi može dovesti do eventualnih prepreka i kašnjenja u važnim procesima za sektor.

Transpozicija zakonskih odredbi i kreiranje novih zakona obezbediće dalji razvoj tržišta zasnovan na ambicioznim ciljevima predviđenim za OIE i evropskim zahtevima ka postepenom prelasku na čistu energiju, povećanju konkurencije, razvoju regionalne integracije, jačanju prava potrošače čineći ih aktivnim dijelom tržišta, modernizacijom OST i OSD mreža, proširenjem uloge regulatora uključujući dodatne odgovornosti za praćenje prema potrošačima i nosiocima licenci, razvojem inovativnih projekata kao što su očuvanje energije, električna mobilnost i dr.

S druge strane, preporučuje se paralelni i prioritetni razvoj preostalih politika iz trećeg energetskog paketa, uzimajući u obzir značaj i neophodnost ovih reformi za budućnost energetskog sektora.

Efekti

Republici Kosovo je potreban strateški fokus na sveobuhvatnu zelenu agendu, u skladu sa ciljevima EU, uključujući postepeni prelazak sa lignita na obnovljive izvore i povećanje

Energetske Efikasnosti u svim sektorima. U ovom aspektu, identifikovani su uzroci i efekti stagnacije u sprovođenju nekih reformi::

1. Zakonodavci na Kosovu su 2016. godine usvojili paket od tri zakona koji se odnose na sektor električne energije i gasa, kako bi ispunili svoju obavezu da transponuju odredbe Trećeg energetskeg paketa u nacionalne zakone. Glavne odredbe su kodifikovane u tri zakona, odnosno u Zakonu o energetici, Zakonu o električnoj energiji i Zakonu o energetskeom regulatoru, kao i u različitim podzakonskim aktima koje su doneli Ministarstvo nadležno za energetiku i RUE. Stvaranje zakonske osnove dalo je zadovoljavajuće rezultate, međutim, sprovođenje nekih reformi je u praksi stagniralo. Da bi se izbegla eventualna kašnjenja u budućnosti, neophodna je jasna identifikacija zainteresovanih strana i dodela odgovornosti institucija uključenih u proces izrade novog zakonodavstva za postizanje ciljeva predviđenih Paketom Čiste Energije.

2. Stagnacija u praktičnom sprovođenju nekih reformi u okviru Trećeg paketa električne energije može otežati implementaciju novih zakona u skladu sa Paketom Čiste Energije kroz koje će se transponovati nove politike i identifikovati nove mere, kao što su: povećanje sigurnosti snabdevanja električnom energijom, puna integracija tržišta, tranzicija - postizanje ciljeva ka dekarbonizaciji, energetska efikasnost – smanjenje emisije gasova staklene bašte; i povećanje nivoa inovativnih projekata i konkurencije. Među ključnim pitanjima za razvoj unutrašnjeg tržišta i unapređenje konkurencije, i dalje ostaje neliberalizam maloprodajnog tržišta za potrošače priključene na naponski nivo 35 kV i 10 kV. Jedan od glavnih efekata smatra se Ugovor o otkupu električne energije na veliko⁵ između lokalnog proizvođača i snabdevača sa pravom javne usluge, usled čega su lokalni kapaciteti iz termoelektrana Kosova A i B rezervisani isključivo za potrošači u okviru SUU. Štaviše, ovaj sporazum stvara prepreke u aktivaciji drugih dobavljača, što rezultira nedostatkom konkurencije na veleprodajnom i maloprodajnom tržištu. Druga važna pitanja koja su onemogućila integraciju na regionalnim tržištima su nefunkcionalizacija albanskog tržišta akcija, kao i spor između Kosova i Srbije oko prekograničnih pitanja.

3. Ograničena ulaganja proteklih godina u postojeće kapacitete i nove proizvodne kapacitete opteretila su sigurnost snabdevanja električnom energijom, čineći je zavisnom od uvoza, posebno tokom zimskih meseci. Nedostatak mehanizama koji omogućavaju poticanje proizvodnje OIE, na nivou potrošača i projekata velikih kapaciteta, uticao je na stvaranje stabilnijeg i sigurnijeg elektroenergetskog sektora.

4. 2021. godina je okarakterisana kao jedna od godina sa ozbiljnim finansijskim posledicama u energetskeom sektoru širom Evrope. Posledice energetske krize ozbiljno su pogodile energetskei sektor na Kosovu, uzrokujući velike finansijske implikacije za energetska preduzeća i značajna odstupanja u evropskoj prenosnoj mreži kao rezultat nemogućnosti postizanja neophodnog uvoza zbog astronomskih cena. I pored toga što postojeća trenutno zakonodavstvo predviđa hitne mere za snabdevanje električnom energijom, isto nije bilo dovoljno, što je izazvalo nejasnosti u prevazilaženju stvorene situacije. Razvijanje različitih scenarija/planova za upravljanje i izlazak iz krize snabdevanja električnom energijom smatra se suštinskim. Novo zakonodavstvo treba da obezbedi izradu propisa o prevenciji rizika koji detaljno navode neophodne radnje koje treba preduzeti na nacionalnom i prekograničnom nivou kako bi se sprečile i rešile potencijalne krize u snabdevanju električnom energijom.

⁵ <https://me.rks-gov.net/sq/kkdfc--dokumentet-e-privatizimit#.YmvuWe1Bw2w>

5. Važeće zakonodavstvo predviđa nezavisno funkcionisanje Regulatora, kako od privatnih tako i od javnih subjekata. Odlaganje ili suspenzija različitih odluka Regulatora energije od strane nadležnih sudova, bez i uputstava kako postupati tokom suspenzije, osim što utiče na pravnu sigurnost rada Regulatora, može dovesti do ugrožavanja sigurnosti rada sistema, uticaja na sporazume sa drugim međunarodnim institucijama kao i na dosadašnja dostignuća u nezavisnosti elektroenergetskog sistema na Kosovu.⁶

Uzroci

Energetska Zajednica (EZ) je usvojila izveštaj o pravnim nedostacima⁷ u okviru Paketa čiste energije za energetske sektor u Republici Kosovo. Na osnovu nalaza EZ-a, postoji potreba za izradu novih zakona za strane ugovornice kojima će se transponovati zakonske odredbe iz direktiva i pravila Paketa čiste energije do kraja 2023. godine. Na osnovu izveštaja EZ-a, predviđena je transponovanje novih zakonskih odredbi kao sastavnog dela novog zakonodavstva. Glavni razlozi za izradu novih pravnih akata su zasnovani na sledećem:

1. Trenutno zakonodavstvo treba uskladiti/unifikovati u skladu sa zakonskim zahtevima Paketa čiste energije. Treći energetske pakete predviđa ciljeve do 2020. godine, dok Paket čiste energije predstavlja potrebu ispunjenja ciljeva za period 2021-2030. godine. Nesprovođenje novih zakonskih odredbi i ciljeva predviđenih Paketom čiste energije uticaće na poteškoće u sprovođenju novih politika u skladu sa evropskim trendovima kao na primer.: nove konkurentne šeme podrške za Obnovljivi Izvori Energije, povećanje nivoa energetske efikasnosti, proširenje uloge regulatora, proširenje i jačanje prava potrošača, stvaranje likvidnog i konkurentnog tržišta, puna regionalna integracija i drugo.
2. Paket čiste energije promovira inovativne projekte koji nisu bili sastavni deo prethodnog zakonodavstva i za koje se smatra da su neophodni za povećanje sigurnosti snabdevanja, razvoj konkurentnog tržišta i smanjenje uticaja klimatskih promena, kao što su: očuvanje energije, povećanje kapaciteta OIE, stvaranje pravnog osnova za električnu mobilnost, primena konkurentnih cena za potrošače, stvaranje platforme za poređenje cena, odgovornost i prava grupa građana i preduzeća da regulišu proizvodnju i potrošnju energije, jačanje uloge Regulatora dodavanjem odgovornosti za praćenje novih aktivnosti na inovativnim projektima, potrošačima i nosiocima licenci, prilagođavanje plana upravljanja i administracija krizama u snabdevanju energijom, kreiranje politika i mehanizama za saradnju sa državama članicama EU u upravljanju energetskim i drugim krizama;
3. Elektroenergetski sistem u Republici Kosovo, koji se sastoji od proizvodnje električne energije, prenosa električne energije, distribucije električne energije i dobavljača kao i veletrovođača, uglavnom je dizajniran za proizvodnju električne energije koja se zasniva na lignitu kao prvoj sirovini, ali ne i za pokrivanje maksimalnih opterećenja i balansiranje sistema, što ostaje veliki izazov za sve učesnike u sektoru. Većinu potrošnje pokriva domaća proizvodnja, ali zbog starosti termoelektrana i nedostatka fleksibilnosti kao i još uvek niski kapaciteti OIE da se prilagode potražnji u različitim periodima, posebno u vreme špica, postoji potreba za uvozom, a ponekad i izvozom

⁶ <https://kostt.com/News/New/11224>

⁷ Izveštaj EnC-a (EZ) o oceni nedostataka u Republici Kosovo za 2021. godinu

radi balansiranja sistema. Sa druge strane, Kosovo je posvećeno promociji novih proizvodnih kapaciteta iz obnovljivih izvora i cilju diversifikacije energetskeg miksa. Kosovo je do 2020. godine zabeležilo napredak u ispunjavanju obaveznih ciljeva od 25%, iako većinu predstavlja biomasa, a izazov ostaje razvoj konkurentnih procesa i šema za OIE, kao i stvaranje olakšica administrativnih procedura.

4. Tokom 2021. godine, energetski sektor na Kosovu naišao je na brojne operativne poteškoće kao rezultat zakonskih i proceduralnih nedostataka u tretiranju i sprečavanju vanrednih kriza za snabdevanje električnom energijom. Energetska kriza nastala je kao rezultat kombinacije faktora, uključujući značajno povećanje potražnje za električnom energijom, nedovoljne domaće kapacitete za pokrivanje potrošnje i globalnu energetskeg krizu koja je rezultirala velikim porastom cena energije na međunarodnim tržištima.
5. Energetskeg sektor u Republici Kosovo je kontinuirano bio osporavan uredbama koje su imale za cilj odlaganje ili zaustavljanje izvršenja odluka raznih energetskeg institucija.

4. tabela: Pregled zainteresovanih strana na osnovu definicije problema

Ime zainteresovane strane	Uzrok(ci) -sa kojim(a) je strana povezana	Efekat(ti) sa kojim(a) je strana povezana	Način na koji je strana povezana sa ovim uzrokom (uzrocima) ili efektom (efektima)
Ministarstvo ekonomije	<p>1. Usklađivanje/unifikovanje zakonskih odredbi važećeg zakonodavstva sa novim zakonskim aktima u skladu sa Paketom čiste energije.</p> <p>2. Prevažilaženje nedostataka identifikovanih u pravnom i regulatornom aspektu za pravično donošenje odluka u pogledu osnovnih prava potrošača</p> <p>3. Povećanje sigurnosti i održivosti snabdevanja električnom energijom tokom perioda 2022-</p>	<p>1. Stvaranje fleksibilnog i održivog tržišta koje rezultira povećanjem konkurencije i povoljnim cenama</p> <p>2. Usklađivanje postojećeg energetskeg zakonodavstva u skladu sa zahtevima koji proizilaze iz Paketa Čiste Energije</p> <p>3. Povećanje investicija u postojeće proizvodne kapacitete</p>	Direktan

	<p>2031. godine</p> <p>4. Pravni nedostaci u rešavanju hitnih pitanja sigurnosti snabdevanja električnom energijom</p>	<p>kao i uključivanje novih konkursnih procedura kroz osiguranje šema finansijske podrške u cilju povećanja konkurencije u izgradnji novih proizvodnih kapaciteta iz OIE.</p> <p>4. Ažuriranje i proširenje zakonskih i proceduralnih odredbi u postupanju sa hitnim merama za snabdevanje električnom energijom u energetskom sektoru.</p>	
Regulatorni ured energije	<p>1. Usklađivanje postojećeg zakonodavstva sa novim zakonskim aktima u skladu sa Paketom čiste energije</p> <p>2. Prevazilaženje nedostataka identifikovanih u pravnom i regulatornom aspektu za pravično donošenje odluka u pogledu osnovnih prava potrošača</p> <p>3. Izazovi u obezbeđivanju i održivosti snabdevanja električnom energijom tokom perioda 2022-2031. godine.</p> <p>4. Pravni nedostaci u rešavanju hitnih pitanja sigurnosti snabdevanja električnom energijom</p> <p>5. Sprovođenje upravnih odluka i posledice odlaganja izvršenja</p>	<p>1. Usklađivanje postojećeg energetskog zakonodavstva u skladu sa zahtevima koji proizilaze iz Paketa čiste energije postavlja neophodnu osnovu za primenu podzakonskih akata.</p> <p>2. Novo zakonodavstvo predviđa nove zakonske odredbe koje naglašavaju proširenje prava potrošača, ali i grupa građana (potrošača) i preduzeća da regulišu proizvodnju i potrošnju energije, čineći je sastavnim delom tržišta.</p> <p>3. Povećanje investicija u postojeće proizvodne kapacitete kao i uključivanje novih konkursnih procedura kroz</p>	Direktan / Indirektan

	odluka.	<p>osiguranje šema finansijske podrške u cilju povećanja konkurencije u izgradnji novih proizvodnih kapaciteta iz OIE.</p> <p>4. Ažuriranje i proširenje zakonskih i proceduralnih odredbi u postupanju sa hitnim merama za snabdevanje električnom energijom u energetskom sektoru.</p> <p>5. Povećanje pravne sigurnosti odluka Regulatora putem ograničavanja mogućnosti odlaganja njihovog izvršenja.</p>	
Operator Sistema distribucije i Operater Sistema prenošenja	<p>1. Pravni nedostaci u rešavanju hitnih pitanja sigurnosti snabdevanja električnom energijom.</p> <p>2. Usklađivanje pravnog osnova u skladu sa paketom čiste energije za rešavanje pitanja vlasništva i rada sistema za skladištenje energije.</p>	<p>1. Ažuriranje i proširenje pravnih i proceduralnih odredbi u postupanju sa hitnim merama za snabdevanje električnom energijom u energetskom sektoru sa posebnim naglaskom na odgovornost Operatera</p> <p>2. Sprovođenje zakonskih odredbi koje se bave i pojašnjavaju vlasništvo i rad sistema za skladištenje energije</p>	<p>1. Direktan</p> <p>2. Direktan</p>
Snabdevač s pravom javne usluge	1. Obezbeđivanje i održivost snabdevanja električnom energijom tokom perioda 2022-	1. Ograničena ulaganja u lokalne proizvodne kapacitete dovode do nemogućnosti	Direktan

	2031.godina. 2. Pravni nedostaci u rešavanju hitnih pitanja sigurnosti snabdevanja električnom energijom.	<p>obezbeđivanja neophodnog snabdevanja potrošača SUU. Potreba za uvozom u određenim vremenima tokom zimskih meseci je neizbežna, predstavljajući potrebu za proširenjem lokalnih kapaciteta kroz OIE za pokrivanje lokalne potrošnje i smanjenje uvozne zavisnosti.</p> <p>2. Ažuriranje i proširenje zakonskih i proceduralnih odredbi u postupanju sa hitnim merama za snabdevanje električnom energijom u energetske sektoru.</p>	
Energetska korporacija Kosova	Izazovi u obezbeđivanju i održivosti snabdevanja električnom energijom tokom perioda 2022-2031. godina.	Ograničena ulaganja u postojeće proizvodne kapacitete	Direktan

2. poglavlje: Ciljevi

Ovaj koncept dokument pruža pregled trenutnog energetske zakonodavstva i budućih opcija koje se razmatraju za tretiranje potreba energetske sektora Kosova i ispunjavanje zahteva Energetske zajednice u odnosu na Paket čiste energije.

Osnovni cilj je osmišljavanje novog zakonskog i regulatornog okvira koji teži postizanju ciljeva tranzicije ka dekarbonizaciji, razvoj i promociju projekata OIE, modernizaciju i razvoj mreža OSP i OSD, podsticanje razvoju inovativnih projekata zasnovanih na različitim vrstama obnovljivih izvora, proširenoj ulozi Regulatora, izradi planova upravljanja i administracije kriza u snabdevanju električnom energijom i drugo. Da bi se ostvarili gore navedeni ciljevi, predviđeni su sledeći ciljevi:

1. cilj – Sprovođenje novih politika EU u okviru novog energetske zakonodavstva u skladu sa Direktivom o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije (EU) 2019/944 i Uredbom o upravljanju Energetskom unijom i delovanjem u području klime (EU) 2018/1999 u cilju postizanja ciljeva postavljenih za period 2022-2031. godine naspram pravnih nedostataka koje je identifikovala Energetska zajednica i prethodne studije.

2. cilj – Određivanje nadležnog organa za administraciju/procenu i upravljanje krizama u snabdevanju električnom energijom u skladu sa zahtevima Uredbe o pripravnosti na rizik sektoru električne energije EU 2019/941, uključujući izradu planova i scenarija za upravljanje krizama.

3. cilj – Sprovođenje i implementacija novih politika o jačanju uloge potrošača, proširenje odgovornosti Regulatora i dr.

Ciljevi koji se žele postići su unapređenje pravne infrastrukture u cilju povećanja promocije sigurnosti snabdevanja energijom, promovisanja tehnološkog razvoja i inovacija i pružanja mogućnosti za zapošljavanje i regionalni razvoj. Stoga, uzimajući u obzir obaveze koje imamo prema UEZ-u, Kosovo mora podržati nacionalne i regionalne razvojne mere u tim oblastima, podsticati razmenu najboljih praksi u proizvodnji energije iz obnovljivih izvora i inicijative za regionalni razvoj i promovisati korišćenje strukturnih fondova u ovoj oblasti, što je i uslov za integraciju u evropske strukture.

Tabela 5: Relevantni ciljevi Vlade

Relevantni cilj	Naziv dotičnog planskog dokumenta (izvor)
Unapređenje pravne infrastrukture u cilju promovisanja sigurnosti snabdevanja, promovisanja razvoja inovativnih i tehnoloških projekata	Energetska strategija Koncept dokument
Određivanje ciljeva za sprovodljive ciljeve za period 2021-2030. godine	Energetska strategija 2022-2031
Stvaranje uslova za održivo snabdevanje kroz povećanje raznovrsnosti izvora energije i energetske efikasnosti. I.I. Pregled pravnog okvira i energetske politike na osnovu dokaza, u skladu sa zakonodavstvom (pravnom tekovinom) EU.	Operativni strateški plan Vlade Kosova za ME
Mera 5 Razvoj politike EE i OIE u funkciji zelene tranzicije i mera 6 Reforma energetske tržišta	Program ekonomskih reformi (PER)

<p>15. poglavlje, tačka 3.15, predviđa u srednjoročnim prioritetnim ciljevima razmatranje Zakona o energetici, Zakona o električnoj energiji i Zakona o energetsom regulatoru. Pored obaveza iz SSP-a, Kosovo je u obavezi da ispuni zahteve koji su proizašli iz Izveštaja Evropske komisije o Kosovu za 2021. godinu</p>	<p>Nacionalni program za Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (NPSSP).</p>
--	--

3. poglavlje: Opcije

Očekuje se da će izrada novog zakonskog i regulatornog okvira u skladu sa Paketom čiste energije stvoriti neophodnu osnovu za zaštitu elektroenergetskog sistema od kriza u snabdevanju električnom energijom, povećanje diversifikacije obnovljivih izvora električne energije, modernizaciju tehnologije i mrežne infrastrukture operatora sistema, povećanje nivoa novih regionalnih partnerstava i drugo. Sve ovo će omogućiti stvaranje prave energetske ekonomije i biće put za puno učešće na tržištu električne energije u EU.

Kao što je navedeno u Poglavlju 1 ovog Koncept dokumenta, pravni i regulatorni okvir energetike na Kosovu mora biti izjednačen/usklađen sa zahtevima sa zahtevima Paketa čiste energije kako bi se odgovorilo na potrebe sektora i da bi se ispunile zakonske obaveze iz Ugovora o energetske zajednici (UEZ). Usklađivanje postojećeg zakonodavstva sa novim zakonskim odredbama u skladu sa Paketom čiste energije omogućiće razvoj energetskog sektora u skladu sa evropskim trendovima, što je i u skladu sa nacionalnim interesima.

Shodno tome, postoje sledeće tri opcije koje stvaraoci politika mogu da slede:

1. opcija – Održavanje statusa kvo (bez ikakve promene)

Jedna takva opcija ovog koncept dokumenta je da se ne prave nikakve izmene i da se stoga zadrži trenutni status kvo. Energetski sektor na Kosovu je regulisan sa tri osnovna zakona energetskog sektora i podzakonskim aktima koji su proizašli iz njih. Ova opcija čuva status kvo, što znači da je trenutna pravna osnova i dalje sprovodljiva na odgovorne institucije. Međutim, uzimajući u obzir činjenicu da Paket čiste energije uključuje niz novih reformi za sve države članice i ugovorne strane, novi ciljevi kao što su OIE, energetska efikasnost i energetska tržišta za 2030. godinu moraju biti usvojeni kroz primarno zakonodavstvo, što se očigledno ne može se postići 1. opcijom.

2. opcija – Opcija za poboljšanje sprovođenja i izvršenja (Izmena postojećeg zakonodavstva)

Ova opcija se fokusira na izmenu/ažuriranje postojećeg zakonodavstva, odnosno Zakona o električnoj energiji, Zakona o energetici i Zakona o energetsom regulatoru kroz poboljšanje/prilagođavanje novih zakonskih odredbi u skladu sa Paketom čiste energije.

Očekuje se da će neophodne izmene pokriti ciljeve sektora u različitim dimenzijama, odnosno stvaranje zakonske osnove za: postavljanje ciljeva za dekarbonizaciju, ciljeve o

obnovljivim izvorima i energetske efikasnost, energetske bezbednost, konkurentnost na unutrašnjem energetske tržištu, širenje prava potrošača i drugo. Međutim, pravni akti u okviru Paketa čiste energije, odnosno direktive i obavezna pravila prema odluci br. 2021/13/MC-EnC za strane ugovornice predviđa transponovanje većine zakonskih odredbi u primarnom zakonodavstvu. Kao rezultat toga, izrada novih zakonskih akata se smatra prikladnijom za dalji razvoj energetske sektora.

3. opcija – Izrada novih pravnih akata

Evropska Unija je 2019. godine usvojila Paket čiste energije koji se sastoji od četiri direktive i četiri zasebne uredbe. Svi ovi zakonski akti su od odlučujućeg značaja kako bi se omogućila puna integracija tržišta, povećalo učešće OIE na tržištu električne energije a čiji je glavni fokus na pravima potrošača, kroz uspostavljanje potonjih ne samo kao stvarnih. potrošača, već čineći ih sastavnim delom tržišta. Ovi akti su sledeći:

- Direktiva o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije (EU) 2019/944
- Uredba o unutrašnjem tržištu električne energije (EU) 2019/943
- Uredba o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije EU 2019/941 Uredba o upravljanju energetske unijom i delovanjem u području klime (EU) 2018/1999.
- Direktiva o energetske svojstvima zgrada (EU) 2018/844;
- Direktiva o obnovljivoj energiji (EU) 2018/2001;
- Direktiva o energetske efikasnosti (EU) 2018/2002, i
- Uredba o Agenciji Evropske unije za saradnju energetske regulatora (EU) 2019/942.

2021. godine Energetska zajednica u skladu sa Odlukom Saveta ministara Energetske zajednice br. 2021/13/MC-Enc doneo je odluku o transponovanju pravnih akata Paketa čiste energije od strane država članica SE. Kosovo je u obavezi da izradi novo sveobuhvatno energetske zakonodavstvo do kraja 2023. godine, transponujući zakonske odredbe direktiva i uredbi koje su dole navedene:

- Direktiva o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije (EU) 2019/944
- Uredba o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije EU 2019/941
- Uredba o upravljanju energetske unijom i delovanjem u području klime (EU) 2018/1999.

Energetske zakonodavstvo neće uključivati zakonske odredbe iz Direktive 2018/2001 o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora, Direktive 2018/2002 o korišćenju energetske efikasnosti i Direktive 2018/844 o energetske svojstvima zgrada jer su one

predmet tretiranja u okviru posebnih zakona kao što su: Zakon o obnovljivim resursima, Zakon o energetskej efikasnosti, Zakon energetskej efikasnosti zgrada. Trenutno, odgovorne institucije Republike Kosovo su u procesu izrade/ažuriranja koncept dokumenata i u nekim slučajevima čak i zakona u skladu sa zakonskim zahtevima iz Paketa čiste energije.

Očekuje se da će novo energetske zakonodavstvo eliminisati sve uočene prepreke i utrti put ka daljem razvoju energetskeg sektora u pravcu povećanja stabilnosti i sigurnosti snabdevanja energijom i ekonomskog razvoja. Predviđeno je da se zakonske odredbe direktiva i uredbi tretiraju u okviru tri primarna zakonodavstva kako sledi:

- Zakon o električnoj energiji predviđa stvaranje administrativnih procedura i transponovanje pravnih akata u skladu sa Direktivom o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije (EU) 2019/944. Između ostalog, nove zakonske odredbe se uglavnom odnos ecene na konkurentnom tržištu snabdevanja električnom energijom, proširene odgovornosti regulatora energije, promociju i osnaživanje prava potrošača i drugo. Između ostalog, očekuje se da novi pravni akti tretiraju sledeće oblasti:⁸
 - a. Prava potrošača na ugovore o konkurentnim cenama.
 - b. Pravo potrošača na promenu snabdevača i definisanje pravila o primeni poreza u slučaju promene snabdevača.
 - c. Prava potrošača na ugovore putem agregacije (aggregation);
 - d. Stvaranje platforme za upoređivanje cena i transponovanje novih zakonskih odredbi u kojima su definisane odgovornosti i obaveze sa posebnim akcentom na prava grupa građana (potrošača) i preduzeća (građanskih energetskeg zajednica) da regulišu proizvodnju i potrošnju energije, baveći se pitanjem potrošača u potrebi i inkorporirajući koncept energetskeg siromaštva.
 - e. Pristup mreži novim aplikantima, pravni postupci na modernizaciju mreža operatera,
 - f. Jačanje i proširenje odgovornosti operatera sistema distribucije, uključujući podsticaje za korišćenje fleksibilnosti distributivne mreže, integraciju električne mobilnosti u energetske mrežu i promociju i upotrebu novih inovativnih tehnologija, uključujući i pitanje vlasništva nad ovim tehnologijama od strane OSD-a.
 - g. Jačanje uloge operatera sistema prenosa u pogledu nabavke usluga balansiranja i koordinacije sa OSD-ima, kako bi se omogućila ušteda energije (rezerve).
 - h. Korišćenje sistema za skladištenje energije, rad i vlasništvo. Takođe definisanje uloge operatera prenosnog sistema u odnosu na sistem skladištenja energije.
 - i. Sveobuhvatna aktivnost radne snage u energetskeg sektoru, rodna inkluzija u ovom sektoru.

⁸ Izveštaj EnC o proceni nedostataka u Republici Kosovo za 2021. godinu, 1. strana

Pored toga, očekuje se da će Zakon o električnoj energiji rešiti pitanja koja se odnose na Uredbu o pripravnosti na rizik u sektoru električne energije EU 2019/941, odnosno hitne mere u snabdevanju električnom energijom. Glavni cilj ove uredbe je kreiranje planova i scenarija, odnosno važnih pravila za saradnju između država članica u cilju prevencije, pripreme i upravljanja m krizama električne energije.⁹

Očekuje se da će nova uredba tretirati uvesti nove zakonske odredbe koje će biti obavezne da se tretiraju od strane ključnih energetske institucija u zemlji, i to:¹⁰

- Obaveza imenovanja nacionalnog vladinog organa ili regulatora kao nadležnog organa za obavljanje specifičnih dužnosti u vezi sa procenom rizika u snabdevanju električnom energijom, pripravnosti na rizik i upravljanjem električnom energijom
- Zahtev za obaveštavanje Sekretarijata Energetske zajednice i Koordinacione grupe za sigurnost snabdevanja i objavljivanje imena i podataka nadležnog lica kao predstavnika nadležnog organa.
- Obaveze saradnje na identifikaciji regionalnih scenarija elektroenergetske krize i identifikaciji konsolidovanih nacionalnih scenarija elektroenergetske krize u skladu sa metodologijama razvijenim na evropskom nivou.
- Obaveze i procedure za izradu konsolidovanog plana pripravnosti na rizik
- Obaveze za stvaranje mehanizama za saradnju i pomoć u upravljanju krizom električne energije između ugovornih strana.
- Uslovi i ograničenja za sprovođenje nekomercijalnih mera za obezbeđivanje efikasnog funkcionisanja unutrašnjeg tržišta električne energije tokom kriznog upravljanja i dr.
- Očekuje se da će Zakon o energetici rešiti pitanja u vezi sa Direktivom o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije Evropske Unije (EU) 2019/944 i Uredbom o spremnosti na rizik u sektoru električne energije Evropske Unije (EU) 2019/94, ali će takođe uključiti pojedine odredbe iz Uredbe o upravljanju energetskom unijom i delovanjem u području klime 2018/1999. Ovim zakonom će se definisati mehanizmi i sastavljanje jasnih odredbi o izradi energetskog bilansa, definisanje odredbi koje se odnose na NECP, kao i ažuriranje odredbi koje odražavaju Dugoročnu Energetsku Strategiju, razvojni planovi operatora sistema, vlasnička pitanja energetskih objekata, rukovanje hitnim merama obezbeđenja snabdevanja, definisanje određenih dimenzija za izveštavanje i dr.
- Zakon o energetskom regulatoru definiše nadležnosti, dužnosti i funkcije Regulatornog ureda energije, uključujući stvaranje i efikasno funkcionisanje konkurentnog tržišta energije, zaštitu potrošača, kao i kriterijume za regulisanje tarifa i uslova za snabdevanje energijom. U okviru Paketa čiste energije, predviđena je proširena i ojačana uloga regulatora energije u skladu sa Direktivom o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije (EU) 2019/944 kako bi se odrazile uloge i dužnosti novih aktera na tržištu na sledeći način¹¹:

⁹ <https://www.acer.europa.eu/electricity/security-of-supply/risk-preparedness>

¹⁰ Izveštaj EnC o proceni nedostataka u Republici Kosovo za 2021. godinu, 2. strana

¹¹ Izveštaj EnC o proceni nedostataka u Republici Kosovo za 2021. godinu, 1. i 3. strana

- a. Praćenje uštede energije (rezerve), alata za poređenje cena i dr.
- b. identifikovanje i sprečavanje prepreka za stvaranje energetske zajednice građana i aktivnih potrošača
- c. odobrenje proizvoda i nabavka za pomoćne usluge
- d. jačanje drugih postojećih obaveza kao što je obaveza da se svake godine ocene investicioni planovi operatora distributivnog i prenosnog sistema i njihove usklađenosti sa razvojnim planovima mreže Energetske zajednice i objavljivanje svih osnovnih troškova koji se koriste za obračun tarifa.

Očekuje se da će novo zakonodavstvo stvoriti povoljniji ambijent za ulaganja sa posebnim naglaskom na privlačenje direktnih investicija iz inostranstva i dijaspore. Obaveze preuzete u okviru Ugovora o energetskoj zajednici za sveobuhvatni razvoj energetskog sektora biće u fokusu ovog primarnog energetskog zakonodavstva.

4. poglavlje: Identifikacija i procena budućih uticaja

Dole navedena tabela prikazuje najvažnije buduće uticaje identifikovane u okviru svake opcije. Dole navedeni aneksi predstavljaju identifikovane uticaje na ekonomska, socijalna, ekološka i pitanja osnovnih prava.

Ispod je kratka diskusija o vrstama uticaja koji proizilaze iz tri opcije:

1. opcija: Održavanje statusa kvo (bez ikakvih promena)

Jedna takva opcija ovog koncepta je da se ne prave nikakve izmene i da se tako zadrži trenutni status kvo. Energetski sektor na Kosovu je regulisan sa tri osnovna zakona energetskog sektora i podzakonskim aktima koji su proizašli iz njih. Ova opcija čuva status quo, što znači da je aktuelna pravna osnova i dalje primenljiva na nadležne institucije. Međutim, uzimajući u obzir činjenicu da Paket čiste energije uključuje niz novih reformi za sve države članice i ugovorne strane, novi ciljevi kao što su OIE, energetska efikasnost i energetska tržišta za 2030. moraju biti usvojeni kroz primarno zakonodavstvo, što očigledno ne može biti postignuto opcijom 1.

Tabela 6: Najvažniji uticaji identifikovani za kategoriju uticaja

Kategorije uticaja	Dotični identifikovani uticaji (1. opcija)
Ekonomski uticaji	Očekuje se da će neispunjavanje ciljeva u pravcu pune regionalne integracije i razvoja novih proizvodnih kapaciteta rezultirati nedostatkom konkurencije i novih investicija.
Društveni uticaji	Uticaj na pitanja obrazovanja zbog nemogućnosti razvoja projekata/obuka sa posebnim naglaskom na sertifikaciju instalatera OIE

	i inovativnih projekata. Očekuje se i uticaj u zdravstvenom smislu zbog uticaja lokalne proizvodnje na bazi lignita na zdravlje građana.
Uticaji na životnu sredinu	Lignit će nastaviti da se koristi kao primarni izvor energije, dodatno oštećujući životnu sredinu i Kosovo neće moći da ispuni zahteve koji proizilaze iz EU.
Uticaji na osnovna prava	Nemogućnost pristupa naprednim podacima o potrošačima i nestabilno snabdevanje električnom energijom.
Uticaj na rodnu ravnopravnost	Neće biti direktnog uticaja, ali će zemlja izgubiti mogućnosti za dodatno zapošljavanje sa posebnim akcentom na sektor obnovljivih izvora, neregulisano tržište (razvoj konkurencije) čime se minimiziraju mogućnosti za razvoj i zapošljavanje žena.
Uticaji na socijalnu jednakost	Neće biti direktnog uticaja
Uticaji na mlade	Neće biti direktnog uticaja ali će zemlja izgubiti mogućnosti za dodatno zapošljavanje mladih sa posebnim naglaskom na sektor obnovljivih izvora, energetska efikasnost, modernizaciju mreža OSP-a i OSD-a, razvoj inovativnih projekata.
Uticaji na administrativno opterećenje	Administrativno opterećenje je predviđeno u okviru licenciranja za različite aktivnosti kod Regulatora; administrativna opterećenja koja primenjuju OSP i OSD u skladu sa Metodologijama poreza na priključivanje i dr.
Uticaj MSP-ova	Nedostatak odgovarajuće pravne osnove će onemogućiti i ograničiti nivo ulaganja u energetska sektor.

2. opcija: Opcija za poboljšanje sprovođenja i izvršenja (izmena postojećeg zakonodavstva)

Međutim, ova opcija se smatra nedovoljnom za stvaranje stvarne pravne osnove za stvaranje stabilnog i pouzdanog elektroenergetskog sistema u skladu sa Paketom čiste energije i prema potrebama sistema u budućnosti, sa akcentom na implementaciju veliki projekti za uštedu energije. Međutim, ova opcija se smatra nedovoljnom za stvaranje stvarne pravne osnove za stvaranje stabilnog i pouzdanog elektroenergetskog sistema u skladu sa Paketom čiste energije i prema potrebama sistema u budućnosti, sa akcentom na implementaciju veliki projekti za uštedu energije

Ova opcija se može smatrati pravim alatom za testiranje u smislu razvoja tržišta kako bi se procenio stepen interesovanja/spremnosti koje strani investitori moraju da investiraju na Kosovu.

7. tabela: Najvažniji uticaji identifikovani za kategoriju uticaja

Kategorije uticaja	Dotični identifikovani uticaji (1. opcija)
Ekonomski uticaji	Pozitivni uticaji u smislu povećanja mogućnosti zapošljavanja, povećanje konkurencije između različitih aktera u sektoru ali i između preduzeća, povećanje kvaliteta poslovnih proizvoda i dr.
Društveni uticaji	Povećanje dostupnosti i pouzdanosti energije proizvedene iz različitih izvora čiste energije rezultiraće povećanjem nivoa obrazovanja i zdravlja za društvo, stvarajući istinsko okruženje u zemlji.
Uticaji na životnu sredinu	Fokusirajući se na razvoj projekata zasnovanih na različitim izvorima obnovljive energije i umereno smanjenje upotrebe uglja, zemlja će imati pozitivan uticaj na životnu sredinu i biće u stanju da ispuni zahteve EU.
Uticaji na osnovna prava	Kao rezultat proizvodnje električne energije kroz čistu tehnologiju, očekuje se da će emisija CO2 iz elektrana biti smanjena.
Uticaj na rodnu ravnopravnost	Kao rezultat povećanih mogućnosti zapošljavanja u zemlji, i javni sektor i privatna industrija na Kosovu će imati značajne mogućnosti za sprovođenje rodno sveobuhvatnog pristupa zapošljavanju, zadržavanju i promovisanju radne snage, što će rezultirati ukupnim pozitivnim rodним uticajem u zemlji
Uticaji na socijalnu jednakost	Sa poboljšanim sveobuhvatnim pristupom polova, socijalna jednakost će biti osigurana, kao i uključivanje u čitav niz razvoja, upravljanja i rada energetske sektora, kako u javnom tako i u privatnom sektoru.
Uticaji na mlade	Kao rezultat proširene energetske industrije, biće mnogo mogućnosti za mlade ljude na Kosovu da učestvuju u obrazovnim mogućnostima i zapošljavanju u energetske sektoru.
Uticaji na administrativno opterećenje	Administrativno opterećenje je predviđeno u okviru licenciranja za različite aktivnosti kod Regulatora; administrativna opterećenja koja primenjuju OSP i OSD u skladu sa Metodologijama poreza na priključivanje i dr.
Uticaj MSP-ova	Opcija će imati pozitivan uticaj na MSP-e, ali neće biti dovoljna zbog nedostatka pravne osnove.

3. opcija: Izrada novih pravnih akata

Ova opcija predstavlja potrebu za izradom novih pravnih akata za električnu energiju, energetiku i energetske regulatora. Novo zakonodavstvo koje će usvojiti Skupština, uspostaviće osnovu za stvaranje modernog sistema za potrošače i investitore, a ubrzaće i punu integraciju Kosova u regionalna tržišta i diversifikaciju energetske miksa u skladu sa međunarodnim obavezama.

Usvajanje novih zakonskih akata uticaće na ubrzanje energetske tranzicije, uzimajući u obzir ambiciozne ciljeve obnovljivih izvora energije, na pokretanje dinamičnijeg povećanja korišćenja obnovljivih izvora energije i na implementaciju savremenih sistema podsticaja u ovoj oblasti.

8. tabela: Najvažniji uticaji identifikovani za kategoriju uticaja

Kategorije uticaja	Dotični identifikovani uticaji (1. opcija)
Ekonomski uticaji	Veoma pozitivni uticaji u smislu povećanja mogućnosti zapošljavanja, povećane konkurencije između dobavljača i trgovaca, velikog učešća potrošača na konkurentnom tržištu povećavajući potrebu za dodatnim zapošljavanjem, povećanjem kvaliteta poslovnih proizvoda, povećanjem broja investitora i dr.
Društveni uticaji	Kao rezultat značajnih ulaganja u energetske sektor, industrija će zahtevati kvalifikovane i obučene radnike, što bi povećalo mogućnosti za razvoj veština i stručno osposobljavanje. Nadalje, razvoj industrije sa fokusom na čistu energiju i tretiranje kategorija potrošača kojima je potrebna pomoć povećalo bi obrazovne, socijalne i zdravstvene koristi za društvo i stvorilo bi autentično okruženje.
Uticaji na životnu sredinu	Fokusirajući se na razvoj projekata zasnovanih na različitim izvorima obnovljive energije i umereno smanjenje upotrebe uglja, zemlja će imati pozitivan uticaj na životnu sredinu i biće u stanju da ispunji zahteve EU.
Uticaji na osnovna prava	Kao rezultat proizvodnje električne energije kroz čistu tehnologiju, očekuje se smanjenje emisije CO ₂ iz elektrana.
Uticaj na rodnu ravnopravnost	Kao rezultat povećanih mogućnosti zapošljavanja u zemlji, i javni sektor i privatna industrija na Kosovu će imati značajne mogućnosti da sprovedu rodno sveobuhvatni pristup u zapošljavanju, zadržavanju i promovisanju radne snage, što bi rezultiralo ukupnim pozitivnim uticajem na rodnu ravnopravnost u zemlji.
Uticaji na socijalnu jednakost	Sa poboljšanim sveobuhvatnim rodnom pristupom, socijalna jednakost će biti osigurana, kao i uključivanje u čitav niz razvoja, upravljanja i rada energetske sektora, kako u javnom tako i u privatnom sektoru.
Uticaji na mlade	Kao rezultat proširene energetske industrije, biće mnogo mogućnosti za mlade ljude na Kosovu da učestvuju u obrazovnim mogućnostima i

	zapošljavanju u energetsom sektoru.
Uticaji na administrativno opterećenje	Administrativna opterećenja su predviđena u okviru licenciranja za različite aktivnosti kod Regulatora; administrativna opterećenja koja primenjuju OSP i OSD u skladu sa Metodologijama poreza na priključivanje i dr.
Uticaj MSP-ova	Ova opcija će imati veoma pozitivan uticaj na MSP-e na dva načina. Prvo, MSP-ovi će biti u stanju da planiraju svoje poslovanje i vrše nove investicije sa manje rizika s obzirom na pouzdanost i dostupnost nove energije. Drugo, neka od postojećih malih i srednjih preduzeća, kao i novi investitori, imaju priliku da ulažu u nove energetske poslove. Kao rezultat, očekuje se da će ukupni uticaj na MSP-e biti veoma pozitivan.

Izazovi sa prikupljanjem podataka

Radna grupa nije naišla na značajne izazove u pogledu prikupljanja podataka za izradu ovog koncept dokumenta. Kao poseban problem može se smatrati energetska kriza koja je zahvatila celu Evropu 2021. godine, a koja je teško pogodila i energetske sektor na Kosovu. Takođe, tekući problemi pandemije COVID-19 i dalje su prisutni u zemlji, što onemogućava učešće na sastancima ili eventualna kašnjenja u dostavljanju podataka.

Poglavlje 5: Komunikacija i konsultacije

U ovom poglavlju je predstavljen plan komunikacijskih i konsultativnih aktivnosti za ovaj koncept dokument. Većina internih zainteresovanih strana KOSTT, RUE, EKK su deo radne grupe i izradile su ili su konsultovane tokom izrade dokumenta. Informisanje, komunikacija i konsultacije sa zainteresovanim stranama tokom svakog važnog procesa u energetsom sektoru smatraju se ključnim delom kako bi svaka inicijativa bila uspešna. Ministarstvo ekonomije će morati da razmotri inicijative za angažovanje zainteresovanih strana koje bi obuhvatilo u proces izrade koncept dokumenta kao što su:

- Civilno društvo
- Agencija za zaštitu potrošača
- Asocijacija Kosovskih Opština
- Privredna komora Kosova uključujući i druge komore za zaštitu poslovnih interesa
- Udruženja za obnovljive izvore energije i druge agencije za OIE
- Agencija za zaštitu životne sredine
- Industrija – preduzeća uključena u velike aktivnosti
- MSP-ovi (mala i srednja preduzeća)

- Industrijska udruženja
- Akademija
- Donatori
- Mediji
- Drugi

9. tabela: Rezime komunikacijskih i konsultativnih aktivnosti izvršenih za koncept dokument (Ovaj deo se popunjuje nakon preliminarnе faze i faze javnih konsultacija)

Proces konsultacija teži: - [ovde unesite informacije]-						
Glavni cilj	Ciljna grupa	Aktivnost	Komunikacija/ obaveštenje	Indikativni rok	Potreban budžet	Odgovor no lice
Sastanak otvoren za sve zainteresovane strane	Sve zainteresovane strane	Javni sastanak				
Pismena javna konsultacija	Sve zainteresovane strane	Objavljiva nje konsultacija na portalu za javne konsultacije				

6. poglavlje: Poređenje opcija

Prva opcija (I) se smatra neadekvatnom za rešavanje problema identifikovanih u ovom koncept dokumentu. Ova opcija bi onemogućila sprovođenje mera za postizanje ciljeva u energetskom sektoru. 1. opcija bez ikakvih promena bi zadržala status kvo, a uticaj efekata bi se nastavio.

Druga opcija (II) predviđa izmenu i unapređenje postojećih politika, odnosno izmena i dopuna važećih podzakonskih akata u skladu sa Paketom čiste energije. Međutim, ovaj dodatak/promena se smatra proceduralno nedovoljnim za rešavanje svih zakonskih potreba koje bi omogućile rešavanje glavnog problema.

Kao rezultat toga, 2. opcija se smatra neprikladnom za potpuno ispunjenje predviđenih ciljeva i potrebna je jača pravna osnova za regulisanje sektora uopšte i za tretiranje svih postupaka koji moraju biti ovlašćeni zakonom. Takođe, ovlašćenja i proširenje odgovornosti različitih zainteresovanih strana treba da budu definisani zakonom u skladu sa principom zakonitosti i uzimajući u obzir iskustva drugih država ugovornica.

Treća opcija (III) predstavlja potrebu za izradom Zakona o električnoj energiji, Zakona o energetici i Zakona o energetsom regulatoru u skladu sa Paketom čiste energije, odnosno Direktivom 2019/944, Uredbom 2019/941 i Uredbom 2018/1999 u skladu sa Odlukom Ministarskog saveta Energetske zajednice br.2021/13/MC-EnC od 30. novembra 2021. godine.

Treća opcija stvara neophodnu pravnu osnovu i tretira glavne probleme u energetsom sektoru. Izradom novih zakonskih akata biće obezbeđena neophodna pravna osnova za ispunjavanje sveobuhvatnih energetske ciljeva u sektoru, uzimajući u obzir energetske potrebe, sa posebnim akcentom na ovlašćenja koja bi bila utvrđena zakonskim odredbama.

Poglavlje 6.1: Planovi sprovođenja za različite opcije

Dole navedena tabela predstavlja plan sprovođenja za 2. opciju

10. tabela: Plan sprovođenja za 2. opciju

Svrha politike	Ažuriranje važećeg energetske zakonodavstva, odnosno Zakona o energetici, Zakona o električnoj energiji i Zakona o energetsom regulatoru u skladu sa zakonskim odredbama Direktive o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije (EU) 2019/944, Direktive o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora (EU) 2018/2001, Uredbe o pripravnosti na rizik u sektoru električne energije EU 2019/941 i Uredbe o upravljanju energetsom unijom i delovanjem u području klime (EU) 2018/ 1999		Očekivani iznos troškova
Strateški cilj	Izmena postojećeg zakonodavstva na snazi		
	Proizvodi, aktivnosti, godina i odgovorna organizacija/odeljenje		
1. specifični cilj	1. specifični		

Usvajanje energetske zakona	cilj Usvajanje energetskih zakona		1. godina 2022. godina	2. godina 2023. godina	3. godina 2024. godina	4. godina 2025. godina	5. godina 2026. godina	Odgovorna institucija/o deljenje	
	Aktivnost 1.1.1 Preliminarne konsultacije sa resornim Ministarstvom i zainteresovanim stranama			X				Ministarstvo ekonomije	
	Aktivnost 1.1.2 Dostavljanje izmenjenih/ažuriranih zakona sa svim pratećim dokumentima na usvajanje Vladi			X				Ministarstvo ekonomije	
	Aktivnost 1.1.3 Usvajanje ažuriranih zakona sa svim pratećim dokumentima od strane Vlade			X				Vlada	

	Proizvod 1.2	Izmena podzakonskih akata (sekundarni)						Odgovorna institucija/o deljenje
		1. godina 2022. godina	2. godina 2023. godina	3. godina 2024. godina	4. godina 2025. godina	5. godina 2026. godina		
		Izmena sekundarnih pravila			X	X		ME, RUE
2. specifični cilj	Proizvod 2.1 Odobrenje ažuriranih pravila	Pravila o opštim uslovima snabdevanja EE				X		ME, RUE
	Proizvod 2.2 Odobrenje ažuriranih pravila	Pravila za isključenje i ponovno priključenje, Pravila o korišćenju alata za poređenje cena, Pravila o žalbama i rešavanju sporova i dr				X		ME, RUE

[Ukratko rezimirajte 3. opcije. Opišite kako ova opcija tretira glavni problem, uzroke i efekte koji su identifikovani u stablu problema.]

11. tabela: Plan sprovođenja za 3. opciju

Svrha politike	<p>Implementacija i sprovođenje novih politika EU u cilju ispunjavanja ciljeva postavljenih u skladu sa Direktivom o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije (EU) 2019/944, Uredbom o pripravnosti na rizik u sektoru električne energije EU 2019/941, Uredbom o upravljanju energetske unijom i delovanjem u području klime (EU) 2018/1999 sa fokusom na razvoj i stvaranje održivog sektora električne energije, zasnovanog na čistoj energiji i pogodnog za privlačenje investicija.</p> <p>Sprovođenje evropskih zakonskih odredbi u skladu je sa procesom članstva Kosova u Evropskoj Uniji (EU). Paket čiste energije promoviše obnovljive, inovativne i modernizovane energetske projekte od kojih se očekuje da doprinesu ispunjavanju obaveza Vlade prema EU o diversifikaciji energetske miksa i smanjenju emisije CO2 i drugih gasova staklene bašte u skladu sa pravnom tekovinom EU.</p>						Očekivani iznos troškova	
Strateški cilj	<p>Izrada novih zakonskih i regulatornih politika i mehanizama u skladu sa Paketom čiste energije i u skladu sa evropskim trendovima i iskustvima.</p> <p>Kao rezultat toga, očekuje se stvaranje neophodne osnove za zaštitu elektroenergetskog sistema od kriza snabdevanja električnom energijom, povećanje diversifikacije obnovljivih izvora električne energije, modernizacija tehnologije i infrastrukture operatera sistema, povećanje nivoa novih regionalnih partnerstva i drugo. Sve ovo će omogućiti stvaranje autentične energetske ekonomije i puta ka punom učešću na tržištu električne energije Evropske Unije.</p>							
1. specifični cilj	Proizvod 1.1	Izrada novih zakonskih akata: Zakona o energetici, Zakona o električnoj energiji i Zakona o energetske regulatoru						
		1. godina 2022. godina	2. godina 2023. godina	3. godina 2024. godina	4. godina 2025. godina	5. godina 2026. godina	Odgovorna institucija/o deljenje	
	Aktivnost 1.1.1 Preliminarna konsultacija sa resornim ministrom		X				Ministarstvo ekonomije	

		rstvom i zaintere sovani m stranam a								
		Aktivn ost 1.1.2 Dostavl janje novih zakona sa svim prateći m dokume ntima Vladi na usvajanje		X					Ministarstvo ekonomije	
		Aktivn ost 1.1.3 Usvaja nje novih zakona sa svim prateći m dokume ntima od strane Vlade		X					Vlada Kosova	
	Proizvod 1.2	Izrada podzakonskih akata (sekundarno)								
			1. godina 2022. godina	2. godina 2023. godina	3. godina 2024. godina	4. godina 2025. godina	5. godina 2026. godina	Odgovorna institucija/o deljenje		

		Aktivnost 1.2.1 Izrada sekundarnih			X	X		ME; RUE	
Specifični cilj	Proizvod 2.1 Usvajanje sekundarnih pravila	Pravila o opštim uslovima snabdevanja EE, Plan upravljanja krizama			X			ME; RUE	
	Produkti Proizvod 2.2 Usvajanje sekundarnih pravila	Pravila za isključenje i ponovno priključenje, Pravila o korišćenju alata za poređenje cena, Pravila za žalbe i rešavanje sporova i dr.			X				
Specifičan cilj	Proizvod N.1	I dr.							

Poglavlje 6.2: Tabela poređenja sa tri opcije

[Dajte kratak narativni pregled tri opcije. Takođe predstavite izabranu opciju i glavne razloge zašto je izabrana.]

12. tabela: Poređenje opcija

Metod poređenja:			
Relevantni pozitivni uticaji	1. opcija: Bez ijedne promene	2. opcija: Pобољшanje sprovođenja i izvršenja (Izmena postojećeg zakonodavstva)	3. opcija: Izrada novih pravnih akata
Viši standard obrazovanja i istraživanja	ne	delimično	potpuno
Bolje pripremljeni kadrovi za tržište rada, bolje mogućnosti za poslovanje	ne	delimično	potpuno
Porast inovativnih proizvoda	ne	delimično	potpuno
Konkurentnost sa regionom	ne	delimično	potpuno
Relevantni negativni uticaji			

Troškovi									
Neodrživi rezultati									
Relevantni troškovi									
Procena očekivanog uticaja na budžet	1. godina	2. godina	3. godina	1. godina	2. godina	3. godina	1. godina	2. godina	3. godina
Zaključak									

7. poglavlje: Zaključci i naredni koraci

Vlada Kosova je jasno stavila do znanja svoju težnju da stvori uslove za dugoročan i održiv razvoj. Jedna od osnova takvog razvoja je energetska sektor. Ovaj sektor ostaje jedan od glavnih preteča ekonomskog razvoja i njegov uticaj se proteže na životnu sredinu i zdravlje građana. Shodno tome, održivi razvoj je direktno povezan sa najbržom mogućom dekarbonizacijom energetskog sektora.

Dekarbonizacija, osim što predstavlja stratešku orijentaciju Vlade Kosova, proizilazi i iz članstva Republike Kosovo u Ugovoru o osnivanju Energetske zajednice. Državne institucije Kosova kao članice imaju obavezu da izjednače unutrašnji pravni osnov energetskog sektora sa onim u Evropskoj uniji. Slično, ova obaveza proizilazi iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju koji reguliše odnose Kosova sa Evropskom unijom.

Međutim, Kosovo se suočava sa značajnim problemima u energetskom sektoru. Zavisnost od zastarelih elektrana na lignit i dalje ostaje visoka, dok je učešće obnovljivih izvora u ukupnoj lokalnoj proizvodnji energije treba poboljšati. Brz rast novih kapaciteta zelene energije i sigurnost snabdevanja energijom neki su od glavnih izazova Vlade s obzirom na nivo investicija koje će biti potrebne i podizanje tehničkih kapaciteta elektroenergetskih mreža za apsorpciju ove vrste energije.

EU je 2019. zaključila razgovore o novom paketu energetskog zakonodavstva, poznatog kao Paket čiste energije, a odredbe su postale obavezujuće za države članice. Paket čiste energije dodatno je potvrdio posvećenost EU ekonomiji koja neutrališe ugljenik i, kao rezultat toga, ogleda se u novim ciljevima koji se protežu na dalje smanjenje gasova staklene bašte, visoku zastupljenost obnovljivih izvora u energetskom miksu i povećanje energetske efikasnosti. Za postizanje ovih ciljeva predviđen je niz novih instrumenata politike, kao što su integrisani klimatski i energetska planovi, poseban naglasak na pravima grupa građana i preduzeća da regulišu proizvodnju i potrošnju energije, kao i povećanje tehničkih kapaciteta energetske mreže.

Odlukom Ministarskog saveta Energetske zajednice, države članice su dužne da prenesu neke od odredbi ovog paketa. Rok za ispunjavanje ove obaveze je 2023. godina. ransponovanje ovih odredbi će biti korisno za suočavanje i poboljšanje situacije u sektoru. Štaviše, Kosovo će poštovati svoje obaveze prema Energetskoj zajednici.

Shodno tome, opcija koju preporučuje ova grupa je ona koja predviđa izradu i odobrenje novog pravnog paketa za energetske sektor. Kroz ovu opciju uveravamo se da se stvara stabilna pravna osnova u skladu sa najnaprednijim praksama u Evropi. Ova akcija će imati direktan uticaj na privlačenje investicija za povećanje kapaciteta čiste energije i, dugoročno gledano, na kvalitet života građana. Štaviše, ovo zakonodavstvo će utrti put za postavljanje novih ciljeva dekarbonizacije i učiniti te odredbe obaveznim na državnom nivou.

Poglavlje 7.1: Odredbe o praćenju i evaluaciji

Praćenje je važan element tokom sprovođenja novih politika u bilo kom sektoru. Mehanizacija praćenja i evaluacije pomaže da se identifikuje najkorisnija i najefikasnija upotreba različitih dostupnih izvora energije. Štaviše, smatra se ključnim elementom za razvoj različitih ciljeva i potencijalnih uspeha.

Očekuje se da će praćenje i evaluacija ciljeva u okviru novog energetske zakonodavstva biti sprovedeni od strane Ministarstva i Regulatornog ureda energije u zavisnosti od odgovornosti za određeni cilj.

Neki od glavnih indikativnih ciljeva koji će se koristiti tokom praćenja i evaluacije ovog koncept dokumenta su:

- Sprovođenje politika i zakonskih zahteva;
- Obuka i/ili potreba za dodatnim osobljem;
- Društveno-ekonomski uticaji;
- Uticaji na životnu sredinu;
- Otkrivanje javne informacije / konsultacije o dokumentima;
- Komunikacija o mogućim promenama sa ciljnom publikom; i dr.

1. aneks: Obrazac za procenu ekonomskog uticaja

Kategorija ekonomskih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj organizacija, kompanija i/ili pojedinaca na koje utiče	Očekivana korist ili cena uticaja	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Radna mesta ¹²	Da li će se trenutni broj radnih mesta povećati?	Da	Ne	Visok/Nizak	Visoka/Niska	
	Hoće li se sadašnji broj radnih mesta smanjiti?		Ne	Nizak	Niska	
	Da li će to uticati na nivo plaćanja?	Da		Visok	Visoka	
Poslovanje	Da li će to uticati na olakšavanje pronalazjenja posla?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će to uticati na pristup poslovnim finansijama?	Da		Visok	Visoka	

	Da li će određeni proizvodi biti povučeni sa tržišta?	Ne	Nizak	Niska	
	Da li će određeni proizvodi biti dozvoljeni na tržištu?	Da	Visok	Visoka	
	Da li će preduzeća biti prinudena da se zatvore?	Ne	Nizak	Niska	
	Da li će biti stvorena nova preduzeća?	Da	Visok	Visoka	
Administrativn o opterećenje	Da li će preduzeća biti prinudena da ispunjavaju obaveze pružanja novih informacija?	Da	Visok	Visoka	
	Da li su obaveze pružanja informacija za preduzeća pojednostavljene?	Da	Visok	Visoka	
Trgovina	Da li se očekuje da će se trenutni uvozni tokovi promeniti?	Da	Visok	Visok	
	Da li se očekuje da će se trenutni izvozni tokovi promeniti?	Ne	Nizak	Niska	
Prevoz	Da li će biti uticaja na način na koji se prevoze putnici i/ili roba?	N/A			
	Da li će biti razlike u vremenu potrebnom za prevoz putnika i/ili robe?	N/A			
Investicije	Da li se od kompanija očekuje da investiraju u nove aktivnosti?	Da	Visok	Visoka	

	Da li se od kompanija očekuje da otkazu ili odlože investicije?		Ne	Nizak	Niska	
	Hoće li se povećati ulaganja iz dijaspore?	Da		Visok	Visoka	
	Hoće li se smanjiti ulaganja iz dijaspore?		Ne	Nizak	Niska	
	Da li će se direktne strane investicije povećati?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će se direktne strane investicije smanjiti?		Ne	Nizak	Niska	
Konkurentnost	Da li će cena poslovnih proizvoda, poput struje, porasti?	Da /Ne		Visok	Visoka	
	Da li će se cena poslovnih inputa, poput električne energije, smanjiti?		Ne	Nizak	Niska	
	Da li je verovatno da će inovacije i istraživanja biti promovisani?	Da		Visok	Visoka	
	Da li je verovatno da će inovacije i istraživanja biti ometani?		Ne	Nizak	Niska	
Uticaj na MSP-	Da li su pogodena preduzeća uglavnom MSP?	Da		Visok	Visoka	
Cene i konkurencija	Da li će se povećati broj roba i usluga dostupnih preduzećima ili potrošačima?	Da		Visok	Visoka	

	Da li će se smanjiti broj roba i usluga dostupnih preduzećima ili potrošačima?	Ne	Nizak	Niska	
	Da li će porasti cene postojećih roba i usluga?	Da/ Ne	Visok	Visoka	
	Da li će se cene postojećih dobara i usluga smanjiti?	Ne /Da	Nizak	Niska	
Regionalni ekonomski uticaji	Da li će neki poseban poslovni sektor biti pogodan?	Da			
	Da li je ovaj sektor koncentrisan u određenom regionu?	Ne			
Ukupan ekonomski razvoj	Da li će to uticati na budući ekonomski porast?	Da			
	Da li bi to moglo da utiče na stopu inflacije?	Da			

2. aneks: Obrazac za procenu društvenih uticaja

Kategorija ekonomskih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj organizacija, kompanija i/ili pojedinaca na koje utiče	Očekivana korist ili cena uticaja	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Radna mesta ¹³	Da li će se trenutni broj radnih mesta povećati?	Da	Ne	Visok/Nizak	Visoka/Niska	
	Hoće li se sadašnji broj radnih mesta smanjiti?		Ne	Visok	Visoka	
	Da li ima uticaja na radna mesta u određenom poslovnom sektoru?	Da		Nizak	Niska	
	Da li će biti uticaja na nivo plaćanja?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će to uticati na lakše pronalaženje posla?	Da		Visok	Visoka	
Regionalni društveni uticaji	Da li su društveni uticaji koncentrisani na posebne regione ili gradove?		Ne	Visok	Visok	
				Nizak	Niska	

Uslovi rada	Da li ima uticaja na prava radnika?	Da		Visok	Visoka	
	Da li su predviđeni ili ukinuti standardi za rad u opasnim uslovima	Da		Visok	Visoka	
	Da li će to uticati na način razvoja socijalnog dijaloga između zaposlenih i poslodavaca?	Da		Visok	Visoka	
Socijalna inkluzija	Da li će uticati na siromaštvo?	Da		Visok	Visoka	
	Da li ima uticaja na pristup šemama socijalne zaštite?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će se promeniti cena osnovnih roba i usluga?		Ne	Nizak	Niska	
Obrazovanje	Da li će to uticati na finansiranje ili organizaciju šema socijalne zaštite?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će biti uticaja na osnovno obrazovanje?		Ne			
	Da li će biti uticaja na srednje obrazovanje?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će to uticati na visoko obrazovanje?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će biti uticaja na stručno osposobljavanje?	Da		Visok	Visoka	

	Da li će to uticati na obrazovanje radnika i učenje tokom celog života?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će to uticati na organizaciju ili strukturu obrazovnog sistema?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će to uticati na akademske slobode i samoupravu?		Ne			
Kultura	Da li opcija utiče na kulturnu raznolikost?	N/A				
	Da li opcija utiče na finansiranje kulturnih organizacija?	N/A				
	Da li opcija utiče na mogućnosti da ljudi imaju koristi od kulturnih aktivnosti ili učestvuju u njima?	N/A				
	Da li opcija utiče na očuvanje kulturnog nasleđa?	N/A				
Upravljanje	Da li opcija utiče na sposobnost građana da učestvuju u demokratskom procesu?	Da		Visok	Visoka	
	Da li se svako lice tretira jednako?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će javnost biti bolje informisana o određenim pitanjima?	Da		Visok	Visoka	
	Da li opcija utiče na način rada političkih partija?	N/A				

	Hoće li biti uticaja na civilno društvo?	Da		Visok	Visoka	
Javno zdravlje i bezbednost ¹⁴	Da li će biti uticaja na živote ljudi, kao što su očekivani životni vek ili stopa smrtnosti?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će to uticati na kvalitet hrane??	Da		Visok	Visoka	
	Da li će se zdravstveni rizik povećati ili smanjiti zbog štetnih supstanci?		Ne	Nizak	Nizak	
	Da li će biti uticaja na zdravlje usled promena nivoa buke ili kvaliteta vazduha, vode i/ili zemljišta?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će biti efekata na zdravlje usled promena u upotrebi energije?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će biti efekata na zdravlje usled promena u odlaganju otpada?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će to uticati na životni stil ljudi, kao što je nivo interesovanja za sport, promene u ishrani ili promene u upotrebi duvana ili alkohola?	N/A				
	Da li postoje posebne grupe koje se suočavaju sa mnogo većim rizicima od drugih (definisani faktorima kao što su starost, pol, invaliditet, društvena grupa	N/A				

	ili region)?						
Kriminal i bezbednost	Da li utiče na verovatnoću da će kriminalci biti uhvaćeni?	N/A					
	Da utiče na mogući profit od kriminala?	N/A					
	Da li to utiče na nivo korupcije?	N/A					
	Da li je pogodan kapacitet za sprovođenje zakona?	N/A					
	Da li to utiče na prava i bezbednost žrtava zločina?	N/A					

3. aneks: Obrazac za procenu uticaja na životnu sredinu

Kategorija ekonomskih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj organizacija, kompanija i/ili pojedinaca na koje utiče	Očekivana korist ili cena uticaja	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Stabilna klima i životna sredina	sredina Da li će biti uticaja na emisiju gasova staklene bašte (ugljen-dioksid, metan, itd.)?	Da	Ne	Visok/Nizak	Visoka/Niska	
		Da		Visok	Visoka	
	Da li će to uticati na potrošnju goriva?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će se raznolikost resursa koji se koriste za proizvodnju energije promeniti?	Da		Visok	Visoka	
Kvalitet vazduha	Da li će biti razlike u ceni za ekološki prihvatljivije proizvode?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će određene aktivnosti postati manje zagađujuće?	Da		Visok	Visoka	
	Da li će biti uticaja na emisiju zagađivača vazduha?		Da	Visok	Visoka	
Kvalitet vode	Da li opcija utiče na kvalitet slatke	Ne		Nizak	Niska	

	vode?							
	Da li opcija utiče na kvalitet podzemnih voda?	Ne			Nizak		Niska	
	Da li opcija utiče na izvore pijaće vode?	Ne			Nizak		Niska	
Kvalitet zemljišta i korišćenje zemljišta	Da li će biti uticaja na kvalitet zemljišta (u vezi sa zakiseljavanjem, zagađenjem, upotrebom pesticida ili herbicida)?	Ne			Nizak		Niska	
	Da li će to uticati na eroziju tla?	Ne			Nizak		Niska	
	Hoće li zemljište biti izgubljeno (gradnjom itd.)?	Ne		Ne	Nizak		Niska	
	Da li će se dobiti zemljište (dekontaminacijom, itd.)?	Ne		Ne	Nizak		Niska	
Otpad i reciklaža	Da li će biti promena u korišćenju zemljišta (npr. sa šumske upotrebe na poljoprivrednu ili urbanu upotrebu)?	Da			Visok		Visoka	
	Da li će se količina generisanog otpada promeniti?	Da			Visok		Visoka	
	Da li će se promeniti načini na koje se postupa sa otpadom?	Da			Visok		Visoka	
	Da li će biti uticaja na mogućnosti za reciklažu otpada?	Da			Visok		Visoka	

Korišćenje resursa	Da li opcija utiče na korišćenje obnovljivih resursa (riblje rezerve, hidroenergija, solarna energija, itd.)?	Ne	Nizak	Niska	
	Da li opcija utiče na korišćenje neobnovljivih resursa (podzemne vode, minerali, uglj, itd.)?	Ne	Nizak	Niska	
Stepen opasnosti po životnu sredinu	Da li će biti bilo kakvog uticaja na verovatnoću opasnosti, kao što su požari, eksplozije ili nesreće?	Ne	Nizak	Niska	
	Da li će to uticati na spremnost u slučaju prirodnih nepogoda?	Ne	Nizak	Niska	
	Da li utiče na zaštitu društva od prirodnih nepogoda?	Ne	Nizak	Niska	
Biodiverzitet, flora i fauna	Da li će biti uticaja na zaštićene ili ugrožene vrste ili područja na kojima se one nalaze ton?	Ne	Nizak	Niska	
	Da li će to uticati na veličinu ili veze između prirodnih područja?	Ne	Nizak	Niska	
	Da li će to uticati na broj vrsta u datom području?	Ne	Nizak	Niska	
Dobrobit životinja	Da li će to uticati na tretiranje životinja?	Ne	Nizak	Niska	
	Da li će zdravlje životinja biti	Ne	Nizak	Niska	

	pogođeno?				
	Da li će to uticati na kvalitet i bezbednost stočne hrane?	Ne	Nizak	Niska	

4. aneks: Obrazac za procenu uticaja osnovnih prava

Kategorija uticaja na osnovna prava	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj organizacija, kompanija i/ili pojedinaca na koje utiče	Očekivana korist ili cena uticaja	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Dostojanstvo	Da li opcija utiče na dostojanstvo ljudi, njihovo pravo na život ili integritet osobe?		Ne	Nizak	Niska	
	Sloboda	Da li opcija utiče na pravo na slobodu pojedinaca?	Ne	Nizak	Niska	
	Da li opcija utiče na pravo osobe na privatnost?		Ne	Nizak	Niska	
	Da li opcija utiče na pravo na sklapanje braka ili stvaranje porodice?		Ne	Nizak	Niska	
	Da li opcija utiče na pravnu, ekonomsku ili socijalnu zaštitu pojedinaca ili porodica		Ne	Nizak	Niska	
	Da li opcija utiče na slobodu razmišljanja, savesti ili veroispovesti?		Ne	Nizak	Niska	
	Da li opcija utiče na slobodu izražavanja?		Ne	Nizak	Niska	
	Da li opcija utiče na slobodu		Ne	Nizak	Niska	
				Ne	Nizak	Niska

	okupljanja ili udruživanja?						
Lični podaci	Da li opcija uključuje obradu ličnih podataka?	Ne	Nizak	Niska			
	Da li su prava pojedinca na pristup, ispravku i prigovor zagarantovana?	Ne	Nizak	Niska			
	Da li je način na koji se lični podaci obrađuju jasan i dobro zaštićen?	Ne	Nizak	Niska			
Azil	Da li ova opcija utiče na pravo na azil?	Ne	Nizak	Niska			
Imovinska prava	Da li će to uticati na imovinska prava?	Ne	Nizak	Niska			
	Da li opcija utiče na slobodu poslovanja?	Ne	Nizak	Niska			
Jednako tretiranje	Da li opcija štiti princip jednakosti pred zakonom?	Ne	Nizak	Niska			
	Da li je verovatno da će određene grupe biti oštećene direktno ili indirektno diskriminacijom (npr. bilo kakva diskriminacija na osnovu pola, rase, boje kože, etničke pripadnosti, političkog ili drugog mišljenja, starosti ili seksualne orijentacije)?	Ne	Nizak	Niska			
	Da li opcija utiče na prava osoba sa ograničenim sposobnostima?	Ne	Nizak	Niska			
Prava deteta	Da li opcija utiče na prava deteta? Ne	Ne	Nizak	Niska			

	Nizak Niska						
Dobra administracija	Da li će administrativne procedure postati komplikovanije?	Ne	Nizak	Niska			
	Da li se utiče na način na koji administracija donosi odluke (transparentnost, proceduralni rok, pravo na pristup dosjeju, itd.)?	Ne	Nizak	Niska			
	O krivičnom pravu i propisanim kaznama: da li su ugrožena prava okrivljenog?	Ne	Nizak	Niska			
	Da li postoji uticaj na pristup pravdi?	Ne	Nizak	Niska			